

TÜRI VALLA 2017. AASTA EELARVE SELETUSKIRI

Sisukord

Vallavanema pöördumine	5
1. Ülevaade.....	7
1.1. Majanduslik ülevaade, prognoosid	7
1.2. Eelarve lühiülevaade, koostamine, sisu	8
1.3. Eelarve osad.....	9
1.4. Valdkondade põhilised eesmärgid	10
2. Põhitegevuse tulud	11
2.1. Põhitegevuse tulude liigendus	11
2.2. Maksutulud	12
2.2.1. Üksikisiku tulumaks	13
2.2.2. Maamaks	14
2.3. Kaupade ja teenuste müük	15
2.3.1. Riigilõiv.....	15
2.3.2. Laekumised haridusasutuste majandustegevusest.....	16
2.3.3. Laekumised kultuuri – ja kunstialasest majandustegevusest	19
2.3.4. Laekumised sotsiaalalasest tegevusest	20
2.3.5. Laekumised elamu- ja kommunaalalasest majandustegevusest.....	20
2.3.6. Laekumised üldvalitsemisasutuste majandustegevusest	20
2.3.7. Laekumised transpordi- ja sidealasest majandustegevusest.....	21
2.3.8. Laekumised üüri- ja rendituludest.....	21
2.3.9. Laekumised muu kaupade ja teenuste müügist	21
2.4. Toetused tegevuskuludeks	21
2.4.1. Toetusfond	21
2.4.2. Tasandusfond.....	22
2.5. Muu tegevustulu	23
3. Investeerimistegevus	23
4. Finantseerimistegevus	25
5. Likviidsete varade muutus	26
6. Põhitegevuse kulud	26

6.1. Üldised valitsussektori teenused.....	28
01111 Türi Vallavolikogu	28
01112 Türi Vallavalitsus	29
01114 Vallaeelarve reservfond	30
01330 Muud üldised teenused.....	30
01800 Üldiseloomuga ülekanded valitsussektorile	30
6.2. Avalik kord ja julgeolek.....	30
03200 Päästeteenused.....	30
03600 Muu avalik kord ja julgeolek	30
6.3. Majandus	31
04120 Ettevõtluse arengu toetamine	31
04210 Maakorraldus.....	31
04510 Maanteetransport.....	31
04512 Ühistranspordi korraldus	32
04730 Turism.....	32
04740 Üldmajanduslikud projektid	32
04900 Muu majandus	32
6.4. Keskkonnakaitse	32
05100 Jäätmekäitlus	32
05101 Avalike alade puhastus	33
05200 Heitveekäitlus.....	33
05400 Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	33
6.5. Elamu- ja kommunaalmajandus	33
06100 Elamumajanduse arendamine.....	34
06300 Veevarustus.....	34
06400 Tänavavalgustus	34
0660510 Kalmistud	34
0660511 Hulkuvate loomadega seotud tegevused	34
0660512 Muu elamu- ja kommunaaltegevus	34
0660513 Türi Kommunaalasutus	34
0660514 Türi Haldus.....	34
6.6. Tervishoid	35
07210 Üldmeditsiiniteenused	35
07310 Üldhaigla teenused	36
07600 Muu tervishoid, sh tervishoiu haldamine	36
6.7. Vaba aeg, kultuur, religioon.....	36
08102 Sporditegevus	37

08107 Noorsootöö ja noortekeskused	37
0810704 Türi Noortekeskus	37
08109 Vaba aja tegevused	38
08201 Türi Raamatukogu	38
08202 Türi Kultuurikeskus.....	39
08203 Muuseumid.....	39
08207 Muinsuskaitse.....	40
08300 Ringhäälingu- ja kirjastamisteenused.....	40
6.8. Haridus.....	40
09110 Koolieelsed lasteasutused.....	41
0911001 Türi valla osalus teiste omavalitsuste lasteaedade kulu katmisel	41
0911002 Retla-Kabala Kool	42
0911009 Türi Lasteaed	42
09212 Põhikoolid	43
0921201 Osalus teiste omavalitsuste põhikoolide kuludes	43
0921202 Laupa Põhikool	44
0921203 Retla Kabala Kool	45
0921204 Türi Põhikool.....	45
0921205 Türi Toimetulekukool.....	46
09213 Gümnaasiumid	46
0921301 Türi Ühisgümnaasium	46
0921302 Osalus teiste omavalitsuste gümnaasiumide kuludes.....	47
09510 Noorte huviharidus ja huvitegevus - Türi Muusikakool	47
09600 Õpilasliinid.....	47
09601 Koolitoit	48
09602 Öömaja	48
09800 Muu haridus, sh hariduse haldus	48
6.9. Sotsiaalne kaitse	48
10120 Puuetega inimeste hoolekandeteenused	49
1012001 Türi Päevakeskus.....	49
10121 Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse	50
10200 Eakate sotsiaalhoolekande asutused.....	50
10201 Muu eakate sotsiaalne kaitse	51
10402 Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse.....	51
10500 Töötute sotsiaalne kaitse	51
10600 Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele	51
10701 Riiklik toimetulekutoetus	51

10702 Muu sotsiaalsete riskirühmade kaitse.....	51
10900 Muu sotsiaalne kaitse, sh sotsiaalse kaitse haldus.....	52
7. Finantsnäitajad	52
7.1. Põhitegevuse tulem.....	53
7.2. Eelarve tasakaal	53
7.3. Netovõlakooormuse arvutused	53
8. Võrdlus eelarvestrateegiaga	53
9. Lisad	56
9.1. Tabel 33 Türi valla hallatavate asutuste eelarved 2017	56
9.2. Tabel 34 Türi valla hallatavate asutuste 2017. aasta eelarve jaotus majandusliku sisu järgi	56
9.3. Tabel 35 Türi valla kohustuste tagasimaksed 2017. aastal	57
9.4. Tabel 36 Tulumaksu laekumine kuude kaupa 2011 – 2016 aastatel	57
9.5. Tabel 37 Maamaksu laekumine kuude kaupa 2011 – 2016 aastatel	57
9.6. Tabel 38 Asutuste omatulu plaan 2017. aastal	59

Vallavanema pöördumine

Türi valla 2017. aasta eelarve järgib seni kehtivaid üsna kõrgeid standardeid kõigi meie avalike teenuste pakkumisel ning kajastab selleks vajalike kulude ja tulude prognoosi lähtuvalt senisest eelarvete täitmisest ning 2017. aastal teadaolevatest vajadustest ning muutustest. Vallaeelarve arvestab nii meie võimalikke laekuvaid tulusid ning vajalikke kulusid eesmärgiga pakkuda vallakodanikele heal tasemel avalikke teenuseid. Eelarves kavandatud tegevused toetavad eesmärki, et Türi vald on elanikele jätkuvalt meeldivaks ja turvaliseks kodukohaks.

Türi vallas olemasolev haridusvõrk ning meie põhimõtted paindliku ja perekonna ning lapse vajadusi arvestava haridusteenuste pakkumisel nõuavad jätkuvalt olulist panust vallaeelarvest. Arvestame vallakodanike huve, pakkudes kodulähedast haridust ning tugispetsialistide abi kõigis meie haridusasutustes.

2017. aasta eelarve üheks märksõnaks on meie asutustes nii kultuuri- kui haridusvaldkonnas seni üsna madalate palkadega töötajatele töötavate spetsialistide töötasu konkurentsivõimelisemaks muutmise, soovime töötasu tõstmisega tagada töötajate olemasolu ning teenuste kvaliteedi säilimise.

Nii nagu seni, säilib vaba aja, spordi ning kultuuri rahastamine senistel põhimõtetel ning veidi kasvanud mahus. Eelarvest on võimalik toetada kohalikke omaalgatusi, et koostöös seltsidega pakkuda inimestele võimalust huvitegevuseks ja vaba aja veetmiseks. Kavandatud on ka 25 000 euro ulatuses kaasava eelarve menetluses laekunud ja elanike poolt parimaks tunnistatud ettepanekute elluviimine.

Sotsiaalvaldkonnas jätkame senise laia teenuste ja toetuste loeteluga, uusi toetusi ei ole kavas rakendada.

Teede, tänavate ning heakorra osas panustame jätkuvalt teede jooksvasse hooldusesse ja remonti, heakorrastatud ja kaunisse keskkonda. Toetame vallaeelarvest jätkuvalt hajaasustuse programmi abil peredele vajalike investeeringute tegemist. Lammutustoetuse abil loodame koostöös omanikega lahendada kõige ohtlikemate ehitiste probleeme.

2017. aastaks kavandame vajalikke tulevikku suunatud investeeringuid nii toetusmeetmete abil kui laenuvahenditest. Väga suure investeeringuna on plaanis Türi linna spordihoone rajamine, mis võimaldab lõpuks põhikooli õpilastele pikkade aastakümnete jooksul probleemiks olnud nüüdisaegsed sportimistingimused ning pakub senisest paremaid tingimusi ka kõigile teistele spordihuvilistele. Olulise sammuna saame kavandada kogu Türi Põhikooli kinnistu kasutamise ning projekteerida koolile uue õpphoone.

Olles saanud heakskiitva otsuse oma eeltaotlusele, valmistame ette tervisekeskuse uue hoone ehitust ning koostame 2017. aastal nii põhitaotluse kui viime läbi vajalikud projekteerimismenetlused. Tervisekeskuse ehitus algab kavandatud ajakava alusel 2018. Aastal, võimalik on alustada ka varem, kui ettevalmistusperiood (projekteerimine ja ehitushanked) õnnestub lõpetada kavandatust kiiremini.

Toetamaks eraalgatust rajame parkla loodava seikluskeskuse juurde. Rekonstrueerimistöid teostatakse tavapäraselt nii kruusateedel kui ka tänavatel, suurema investeeringuna on kavandatud Kaare tänava ulatuslik rekonstrueerimine toetuse abil ning Poaka küla tänavate rekonstrueerimine.

Valmistume tänavavalgustuse rekonstrueerimiseks toetusmeetmes osalemiseks ning eelarves on kavandatud selle üsna suuremahulise investeeringu omaosaluse katmine.

Väga oluliseks peame ka eelarves kavandatud haridusasutuste väikesemahulisi, kuid sellegipoolest olulisi investeeringuid õpikeskkonna parendamisse.

Türi valla 2017. aasta eelarve keskendub valla mõistlikule majandamisele, teenuste senise taseme ja kvaliteedi säilitamisele ning nüüdisajastamisele. Eelarve on koostatud säästlikult, kõik kavandatavad investeeringud on suunatud tulevikku, toetavad vallaelanikele vajalike teenuste pakkumist ning vähendavad tuleviku halduskulusid ning aitavad kaasa valla arengukavas toodud eesmärkide saavutamisele.

1. Ülevaade

1.1. Majanduslik ülevaade, prognoosid

Eelarve koostamise aluseks on Türi valla põhimäärus, Türi valla arengukava, eelarvestrateegia, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus.

Valla eelarve lähtub 28.08.2016 kinnitatud valla arengukavast ja eelarvestrateegiast aastateks 2017-2020.

Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab Rahandusministeeriumi prognoosi põhistsenaariumi kohaselt 2016. aastal 1,3%. Kasv peaks järgmise kahe aasta jooksul kiirenema, ulatudes 2017. aastal 2,5%ni ja 2018. aastal 3%ni. Rahandusministeerium on 2016. ja järgnevate aastate majanduskasvu prognoose allapoole korrigeerinud, mille põhjuseks on Eesti jaoks peamiste kaubanduspartnerite kasvuväljavaadete halvenemine.

Sisenõudlus püsib 2016. aastal endiselt eelkõige eratarbimise toel, mis põhineb palgatulu kiire kasvu jätkumisel. Lisaks toetas jõuliselt kasvavate sissetulekute ostujõudu tarbijahindade langus aasta esimesel poolel. Aasta teisel poolel hinnatõus siiski taastub ning kiireneb 2017. aastal oluliselt, mis hakkab märkimisväärselt kahandama elanike reaalsissetulekuid.

Tarbijahindade (THI) tõus jääb 2016. aastal välistegurite mõjul tagasihoidlikuks, ulatudes 0,2%ni. 2017. aastal kiireneb THI kasv 2,7%ni ning jääb samale tasemele ka 2018. aastal. Kui selle aasta esimesel poolel olid hinnalanguse taga energiatooted, siis alates suve lõpust hakkab energia komponendi negatiivne panus taanduma, tuues kaasa tarbijahindade tõusule pöördumise. Kaudsed maksud kergitavad inflatsiooni sel aastal 0,8%, kus suurema osa moodustab alkoholi ja kütuse aktsiisimäärade tõus. Ilma maksumuudatusteta on hinnad sel aastal jätkuvalt languses. 2017. aastal kiireneb inflatsioon välistegurite panuse suurenemise, teenuste hinnatõusu kiirenemise ning aktsiisi-tõusude tulemusena 2,7%ni. Välisteguritest taandub välja naftahindade languse mõju, samas kui toiduhindade kasv kiireneb.

Tööturu olukorra pingestumine jätkub ning palgasurved püsivad. Hõive kasv on jätkunud vaatamata madalale majandusaktiivsusele, ületades kevadisi ootusi. Hõive kasv kiirenes teises kvartalis koguni 2,6%ni, mis tulenes peamiselt vanemaealiste tööle asumisest. Selle põhjuseks võib pidada nii naiste pensioniea tõusu, kui ka üldist vanemaealiste, sh pensioniealiste aktiveerumist. Hõive määr ehk töötavate inimeste suhe tööealistesse inimestesse on ajaloolisel kõrgtasemel (65,8% 2016. aastal), mis koos tööealise rahvastiku vähenemisega seab piirid töötavate inimeste arvu edasisele kasvule.

Tööturu aktiivsuse kasvu tõttu püsib tööpuudus eelmise aasta tasemel, ulatudes prognoosi kohaselt 2016. aasta kokkuvõttes 6,2%ni. Käesoleva aasta juulist järk-järguliselt rakenduv töövõimereform aitab osaliselt kompenseerida tööealise rahvastiku vähenemist, pakkudes osalise töövõimega inimestele aktiveerimismeetmeid ning aidates neil tööturul toime tulla.

Keskmise palga kasvutempo ei ole vaatamata majanduskasvu aeglustumisele seni oluliselt muutunud ning kasv püsib maksuameti andmetel 2016. aasta esimesel poolaastal 6% juures.

Tabel 1 Eesti tööturu prognoos 2015 – 2020 (15-74 aastased) protsenti

Eesti tööturu prognoos	2015	2016*	2017*	2018*	2019*	2020*
Hõive (tuh inimest)	640,9	646,5	646,1	644,4	643,0	642,9
Tööhõive kasv	2,6	0,9	-0,1	-0,3	-0,2	0
Tööhõive kasv tööhõivereformita			-0,2	-0,5	-0,5	-0,5
Tööpuuduse määr	6,2	6,2	7,2	8,4	9,3	9,4
Tööpuuduse kasv tööhõivereformita			6,2	6,1	6,1	6,1
Tööjõu tootlikkuse kasv (hõivatute arvu järgi)	-1,1	0,4	2,6	3,2	3,0	2,8
Keskmise palga reaalkasv	6,5	6,5	2,8	2,8	2,7	2,4

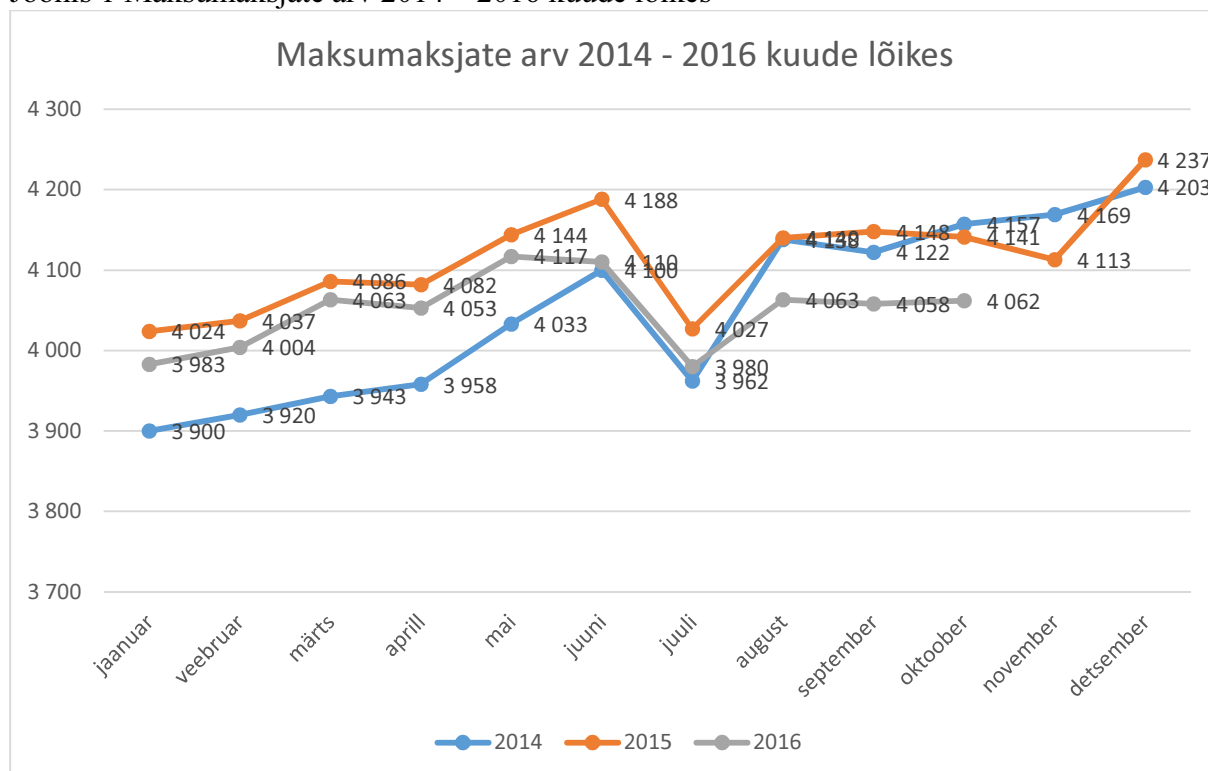
Keskmine palk	1 065	1 137	1 199	1 265	1 332	1 399
Keskmise palga nominaalkasv	6,0	6,7	5,5	5,5	5,3	5,0

Allikas: Riigieelarve seletuskiri

Türi valla majanduses erilisi muudatusi 2017. aastal oodata ei ole.

Maksumaksjate arv Türi vallas Rahandusministeeriumi andmetel (hetkel viimased andmed oktoobrikuu kohta) on tasakesi vähenenud võrreldes 2015. aastaga. Lõplike järeldusi saame teha siis, kui 2016. aasta andmed on avaldatud.

Joonis 1 Maksumaksjate arv 2014 – 2016 kuude lõikes

1.2. Eelarve lühiülevaade, koostamine, sisu

Türi valla 2017. aasta eelarve koostamist alustati 2016. aasta märtsikuus, mil sõnastati eelarve põhimõttelised seisukohad. Eelarve koostamise aluseks olid 2017–2020 eelarvestrategia põhimõtted, sh positiivne põhitegevuse tulem, valla arengu seisukohast oluliste investeeringute kavandamine, netovõlakooormuse piirmäärad.

2012. aasta 1. jaanuarist jõustusid kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse sätted, mis muutsid eelarve eelnõu koostamise ja volikogule esitamise põhimõtteid. Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus § 22 lõike 1 punkti 1 alusel kuulub volikogu ainupädevusse vallaeelarve vastuvõtmine. Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus sätestab kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve koostamise, vastuvõtmise, täitmise ja aruandluse põhimõtted. Nimetatud seaduse § 5 lõige 2 sätestab, et eelarve osad on põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus.

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 7 sätestab kassapõhise eelarve põhitegevuse tulude eelarveosa, milleks on maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused ja muud tegevustulud. § 8 sätestab eelarve põhitegevuse kulude eelarveosa, milleks on antavad toetused ja muud tegevuskulud.

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 21 ja 22 alusel koostab eelarve eelnõu vallavalitsus ning esitab selle volikogule hiljemalt üks kuu enne eelarveaasta algust.

Türi Vallavolikogu 29. mai 2014 määrusega nr 16 „Türi valla finantsjuhtimise kord“ on reguleeritud vallaeelarve koostamise ning täitmise seonduvad küsimused.

Vallaeelarvega määratakse kindlaks rahaliste vahendite suurus õigusaktidega Türi vallale pandud ja lepingutega võetud kohustuste täitmiseks ning muu Türi valla arenguks vajaliku kulu katmiseks. Vallaeelarve koostamisel on arvestatud valla reaalseid rahalisi võimalusi. Lähtutud on järgmistest alusdokumentidest:

1. Türi valla 2017. aasta eelarve põhitegevuse tulud-kulud, investeerimistegevused, finantseerimistegevused ja likviidsete varade liikumine on liigendatud Türi Vallavolikogu 30. juuni 2016 otsuse nr 53 „Türi valla 2017. aasta eelarve liigendus“ alusel;
2. Türi Vallavolikogu 30. juuni 2016 määrus nr 15 “Türi valla arengukava ja eelarvestrateegia aastateks 2017 – 2020“.

Türi Vallavalitsus hallatavatele asutustele piirsummasid eelarve koostamiseks ette ei andnud. September ja oktoober 2016 toimusid läbirääkimised ja eelarve tutvustused kõigi hallatavate asutustega ja ametiasutuse struktuuriüksustega. Selle tulemusena valmis eelarve eelnõu.

Eelarve on koostatud üheks eelarveaastaks. Eelarveaasta algab 1. jaanuaril 2017 ning lõpeb 31. detsembril 2017.

Eelarves on kajastatud riigipoolset osalust õpetajate palkadeks, õppevahenditeks ja koolitusteks 2016. aasta tasemel, võttes arvesse koolitoidu, õppevahendite ja koolituste jagamisel õpilaste arvu seisuga 10.11.2016 EHIS-e andmetel. Sotsiaaltoetusteks eraldatud vahendid on võetud Rahandusministeeriumi 28.11.2016 esitatud andmetel.

Eelarves on kajastatud nii tulu kui kulu poolel 2017. aastal Türi, Väätsa ja Kärü valdadele eraldatav 25% nn ühinemistoetusest summas 350 tuh eurot (Türi 200 ning Väätsa ja Kärü vallad 75 tuh eurot).

1.3. Eelarve osad

Eelarveosad on vastavuses KOFS sätetega. Eelarve koosneb viiest osast:

- ✓ põhitegevuse tulud;
- ✓ põhitegevuse kulud;
- ✓ investeerimistegevus;
- ✓ finantseerimistegevus;
- ✓ likviidsete varade muutus.

Eelarve osad kajastatakse klassifikaatori järgi. Igal tulu- ja kulu liigil on oma tähis. Tähistuse aluseks on riigi poolt kasutusel olev klassifikaator. Klassifikaatori järgi algab numeratsioon kahekohalise numbriga. Iga tulu-kulu liik liigub detailsema jaotuse suunas ja vastavalt sellele lisandub ka numbreid tähistuses.

Iga kohalik omavalitsus määrab oma eelarve liigenduse, mis lähtub KOFS sätetest. Jaotus võib olla detailsem, kui KOFS seda minimaalselt ette näeb. Türi valla 2017. aasta liigenduse on vallavolikogu kinnitanud 30. juuni 2016 otsusega nr 53.

1.4. Valdkondade põhilised eesmärgid

Valla 2017. aasta prioriteetsed tegevussuunad valdkondade lõikes on järgmised:

1. Üldised valitsussektori teenused

- 1.1. Valla elanikele valla poolt osutatavate teenuste kõrge kvaliteet;
- 1.2. Valitsemiskulud on kontrolli all;
- 1.3. Aktiivne lisavahendite hankimine valla arenguks;
- 1.4. Arendatakse teenuste pakkumisel e-vorme.

2. Avalik kord ja julgeolek

- 2.1. Koostöö turvalisuse parendamiseks politsei, päästeameti, turvafirmadega jt jõustruktuuridega;
- 2.2. Turvakaamerate abil hoida ära ja avastada avaliku korra rikkumisi;
- 2.3. Valla elanikele turvaline keskkond.

3. Majandus

1. Valla teede ja tänavate olukorra parandamine liiklemiseks ja ettevõtlusaladele parema ligipääsetavuse pakkumiseks;
2. Maade munitsipaliseerimine avalike teenuste ja ettevõtluse arendamiseks;
3. Koostöö ettevõtluse arendamisel ettevõtjate, omavalitsuste ja riigiga;
4. Tänavavalgustussüsteemide rekonstrueerimisel efektiivsuse, ökonoomsuse ja kvaliteedi tõstmine.

4. Keskkonnakaitse

- 4.1. Valla elukeskkonna kvaliteedi tõstmine;
- 4.2. Keskkonnaalaste projektide elluviimine.

5. Elamu-ja kommunaalmajandus

- 5.1. Osalemine hajaasustuse programmis;
- 5.2. Vallale kuuluvate hoonete energiatõhususe suurendamine;
- 5.3. Hallatavate asutuste ühine ja mõistlik majandamine.

6. Tervishoid

- 6.1. Koostöö maakonnahaigla ja tervishoiu ühisprojektidega;
- 6.2. Valla perearstide toetamine;
- 6.3. Uue tervisekeskuse rajamise ettevalmistamine.

7. Vaba aeg, kultuur ja religioon

- 7.1. Türi vapiürituste ning kohalike traditsioonide toetamine;
- 7.2. Eesti Vabariik 100 ettevalmistamine;
- 7.3. Kultuuritöötajate ja ringijuhude töö väärtustamine;
- 7.4. Kodanikualgatuste toetamine;
- 7.5. Türi linna spordihoone ehitamine;
- 7.6. Aktiivne noortekogu tegutsemine.

8. Haridus

- 8.1. Valla haridustöötajate väärtustamine;
- 8.2. Koolide ja lasteaedade kaasaegse õpikeskkonna loomine ja parendamine;
- 8.3. Haridusasutuste koostöö ettevõtjate ja organisatsioonidega;
- 8.4. Türi Põhikooli hoone projekteerimine.

9. Sotsiaalne kaitse

- 9.1. Perede toetamine ja tõhus lastekaitsetöö;
- 9.2. Erinevad tugiteenused erivajadustega inimestele, peredele ja lastele;
- 9.3. Tõhus toetuste ja teenuste süsteem;
- 9.4. Türi Päevakeskus tegutseb renoveeritud hoones ja pakub toetatud elamise ja igapäevaelu toetamise teenust;
- 9.5. Erasektori initsiatiivil Türi valda üldhooldekodu rajamine.

2. Põhitegevuse tulud

2.1. Põhitegevuse tulude liigendus

Eelarve põhitegevuse tulud jagunevad klassifikaatori järgi vastavalt tulu liigi alajaotusele ja detailsusele. Näiteks klassifitseeritakse tegevustulud tähisega 3:

30 – maksutulud

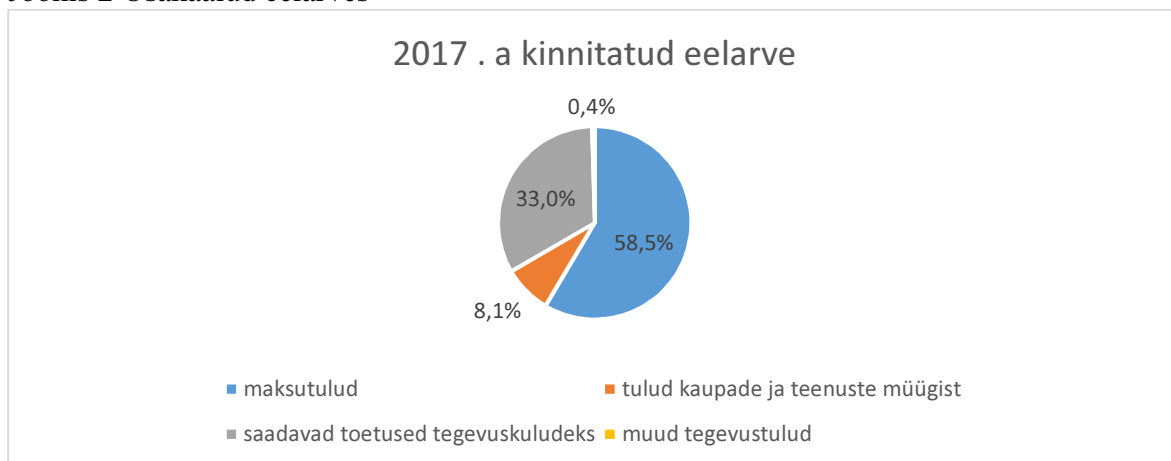
3000 – füüsilise isiku tulumaks (FIT)

3030 – maamaks

Jne.

Kohaliku omavalitsuse üksuse eelarved on iseseisvad ehk nad otsustavad ise eelarvete koostamise üle. Nende peamisteks tuludeks on tulumaks ja toetused riigieelarvest. Laekumine tulumaksust ja maamaksust moodustavad poole kogu eelarve põhitegevuse tulude mahust.

Joonis 2 Osakaalud eelarves

Järgmine osakaalult on toetused riigi eelarvest – toetus- ja tasandusfond. Eelarve põhitegevuse tulud 2015 – 2017 on järgmised:

Tabel 2 Türi valla põhitegevuse tulud 2015 – 2017

Kood	Tulu nimetus	Täitmine 2015 laekumine	Täitmine** 2016 laekumine	Eelarve 2017 prognoos
30	Maksud, sh	5 607 015,00	5 893 127,00	6 131 500,00
3000	Füüsilise isiku tulumaks	5 264 918,00	5 551 296,00	5 790 000,00
3030	Maamaks	342 097,00	341 831,00	341 500,00
32	Kaupade ja teenuste müük, sh	825 697,00	925 381,00	848 027,00
320	Riigilõiv	7 185,00	5 401,00	8 500,00
3220	Laekumised haridusasutuste majandustegevusest	396 592,00	417 439,00	401 042,00
3221	Tulu kultuuri- ja kunstialasest tegevusest	46 962,00	53 453,00	20 860,00
3224	Tulu sotsiaalalialasest tegevusest	99 776,00	110 146,00	95 976,00
3225	Elamu- ja kommunaaltegevuse tulu	124 981,00	150 013,00	145 200,00

3229	Laekumised üldvalitsemisasutuste maj-tegevusest, sh	6 133,00	15 406,00	23 448,00
3230	Tulu transpordi- ja sidealasest tegevusest, sh	7 887,00	8 492,00	8 200,00
3233	Üüri- ja renditulu toodetud mat-lt ja immat-lt varadelt, sh	135 955,00	164 324,00	144 401,00
3238	Muu toodete ja teenuste müük	226,00	707,00	400,00
35	Toetused	3 155 483,00	3 353 569,00	3 452 156,00
	Saadavad toetused tegevuskuludeks	2 912 049,00	3 049 354,00	3 406 156,00
35200	Tasandusfond (lg 1)	699 501,00	736 136,00	1 086 000,00
35201	Toetusfond (lg 2)	2 212 548,00	2 313 218,00	2 320 156,00
	Muud saadud toetused tegevuskuludeks	243 434,00	304 215,00	46 000,00
3500	Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	232 945,00	292 405,00	46 000,00
352	Mittesihotstarbelised toetused	10 489,00	11 810,00	0,00
38	Muud tegevustulud	65 660,00	36 596,00	45 000,00
382510	Kohaliku tähtsusega maardlate kaevandamisõiguse tasu	43 766,00	7 129,00	30 000,00
382540	Laekumine vee erikasutusest	16 833,00	21 512,00	15 000,00
3882	Saastetasu	681,00	1 040,00	0,00
3888	Eespool nimetatata muu tulu	4 380,00	6 915,00	0,00
	Põhitegevuse tulu kokku	9 653 855,00	10 208 673,00	10 476 683,00

*Muusikakooli tulud kajastatakse 2017. aastal haridusasutuste majandustegevuse real (2015. ja 2016. aastatel kajastati kultuuri- ja kunstialase tegevuse real)

** Täitmine 2016 on esialgne (auditeerimata)

2.2. Maksutulud

Maks on seadusega või seaduse alusel valla- või linnavolikogu määrusega riigi- või kohaliku omavalitsuse avalik- õiguslike ülesannete täitmiseks või selleks vajaliku tulu saamiseks maksumaksjale pandud ühekordne või perioodiline rahaline kohustus, mis kuulub täitmisele seaduse või määrusega ettenähtud korras, suuruses ja tähtaegadel ning millel puudub otsene vastutasu maksumaksja jaoks.

Maksud jagunevad riiklikeks ja kohalikeks maksudeks. Riiklikud maksud on füüsilise isiku tulumaks (FIT) ja maamaks. Maksude laekumist reguleerib „Maksukorralduse seadus“.

Türi vald kohalike makse kehtestanud ei ole. Kohalikul maksud vastavalt kohalike maksude seadusele on:

- Reklaamimaks;
- Teede ja tänavate sulgemise maks;
- Mootorsõidukimaks;
- Loomapidamisemaks;
- Lõbustusmaks;
- Parkimistasu.

Maksutulude laekumised on toodud tabelis:

Tabel 3 Maksutulude laekumine Türi vallas eelarvesse 2007 – 2017 (eurodes)

aasta	FIT	kasv%	maamaks	kasv%
2007	4 664 967	-	313 580	-
2008	5 345 000	14,58%	301 545	-3,84%
2009	4 468 040	-16,41%	295 541	-1,99%
2010	3 973 804	-11,06%	374 860	26,84%
2011	4 167 194	2,47%	341 927	-8,79%
2012	4 364 060	4,72%	373 197	9,15%
2013	4 728 460	8,35%	343 216	-8,03%
2014	4 990 860	5,55%	339 614	-0,94%
2015	5 264 918	5,49%	342 097	0,62%
2016	5 551 296	5,44%	341 831	-0,08%
2017	5 790 000	4,30%	341 500	0,00%

2.2.1. Üksikisiku tulumaks

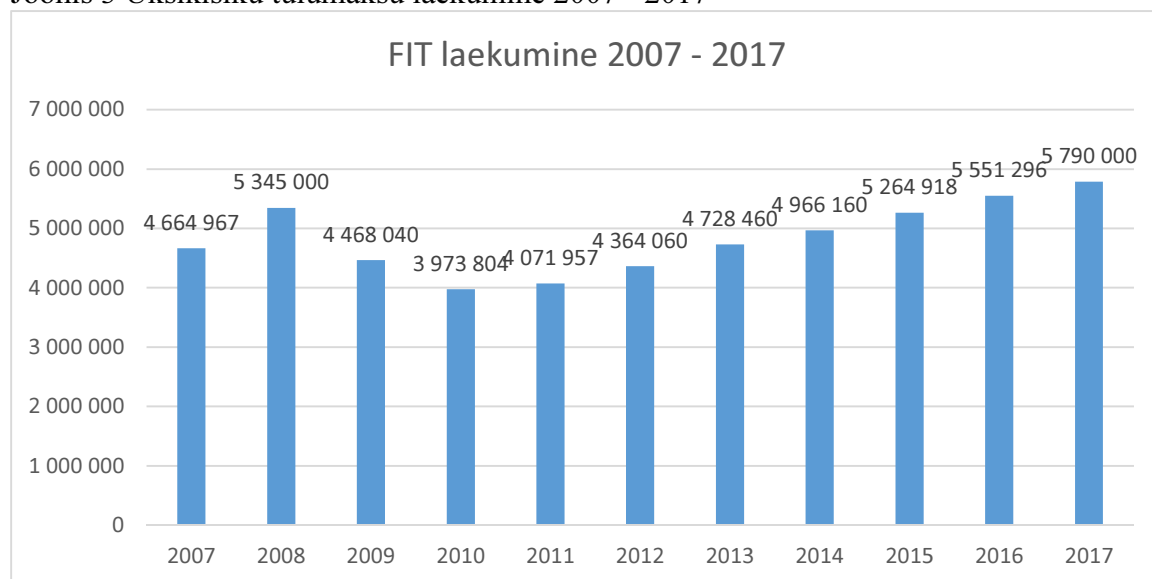
FIT laekumine planeeritakse 2017. aastal 5 790 000 eurot ehk 4,3% rohkem kui 2016. aasta laekumine.

2017. aastal on tulumaksukinnipidamise määr 20% (alus Tulumaksuseadus §4), töötuskindlustusmaks määrad on 1,6% töötajale ja 0,8% tööandjale ning maksuvaba tulu ülempiir tõuseb 170 eurolt 180 eurole kuus, täiendav maksuvaba tulu pensioni korral on 236 eurot kuus. Sotsiaalmaks määr on 33%. Sotsiaalmaksu minimaalse kohustuse aluseks olev kuumäär on 430 eurot, st sotsiaalmaksu minimaalne kohustus on 139,75 eurot kuus.

Tulumaksu laekumist mõjutab maksumaksjate arv, brutosissetulek ning riigi kehtestatud tulumaksu laekumise määr omavalitustele. Türi valla maksumaksja on kodanik, kes on registreeritud valla elanike registris. Residentist füüsilise isiku maksustavast tulust laekub kohalikule omavalitsusele 2017. aastal 11,6%. 2013. aastal oli see 11,57 ning enne seda 11,4%. Maksumaksja elukohana kalendriaastal käsitletakse maksuhalduri peetavasse maksukohustuslaste registrisse sama kalendriaasta 1. jaanuari seisuga kantud elukohta.

Maksuhalduri kontole laekunud tulumaksu eraldisest kantakse kohalikele omavalitsusüksustele iga kuu 11. kuupäevaks 60% ning 18. kuupäevaks 25% kuu keskmisest tulumaksu eraldistest. Kuu keskmine tulumaksu eraldis on avansilise eraldise tegemisele kuule eelnenud kuuel kuul kohaliku omavalitsuse üksusele eraldatud tulumaksu keskmine summa. Ülejäänud osa tulumaksust (arvestades erisusi) kantakse kohaliku omavalitsuseüksuse kontole kuu eelviimaseks tööpäevaks.

Joonis 3 Üksikisiku tulumaksu laekumine 2007 - 2017

Kui vaadata üksikisiku tulumaksu tegelikku laekumist aastate lõikes, siis näeme, et alates aastast 2011 on tulumaksu laekunud igal aastal rohkem üle 200 000 euro. Nii oleme prognoosinud ka 2017. aastaks ehk 4,3% rohkem kui 2016. aasta tegelik laekumine.

Tabel 4 Tulumaksu laekumised aastate lõikes summaliselt

aasta	laekumine	vahe
2011	4 167 194	0
2012	4 364 060	196 866
2013	4 728 460	364 400

2014	4 990 859	262 399
2015	5 264 918	274 059
2016	5 551 296	286 378
2017	5 790 000	238 704

2.2.2. Maamaks

Maamaks on riiklik maks, mille maksuhaldur on Maksu- ja Tolliamet. Maamaks arvutatakse kohalikest omavalitsusest saadavate andmete põhjal ning laekunud maamaks kantakse maa asukoha kohaliku omavalitsuse üksusele üle vähemalt 1 kord kuus.

2016. aastal arvutati Türi vallas maamaksu summas 342 873 eurot ning saadeti Türi valla maamaksu subjektidele välja maamaksuteateid summas 339 645 eurot (maksuteadet ei väljastata, kui maksusumma on alla 5 euro).

Uuel eelarveaastal ei ole ette näha olulisi muudatusi maamaksu arvutamise alustes ega isikute maksekäitumises, mistõttu on Türi valla 2017. aasta eelarvesse planeeritud maamaksutulu 341 500 eurot.

Maamaksu arvutamise aluseks on maa maksustamishind ja kohaliku omavalitsuse määratav maamaksumäär.

Maa maksustamishind arvutatakse maa korralise hindamise tulemuste alusel. Viimane maa korraline hindamine toimus Eestis 2001. aastal.

Maamaksumäärad kehtestab kohaliku omavalitsuse volikogu. Maamaksumäär võib olla 0,1 kuni 2,5 protsenti maa maksustamishinnast aastas, välja arvatud põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksumäär, mis võib olla 0,1 kuni 2,0 protsenti maa maksustamishinnast aastas. Praegu kehtib Türi vallas üldine maamaksumäär 2,5% ning põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksumäär 2%, mis on kehtestatud Türi Vallavolikogu 27. jaanuari 2010 määrusega nr 2.

Maamaksuga maksustatakse kogu maa, välja arvatud maamaksuseaduses nimetatud maksuvaba maa. Vastavalt seaduses sätestatud tingimustele võib maksuvabastus olla 100% või 50%.

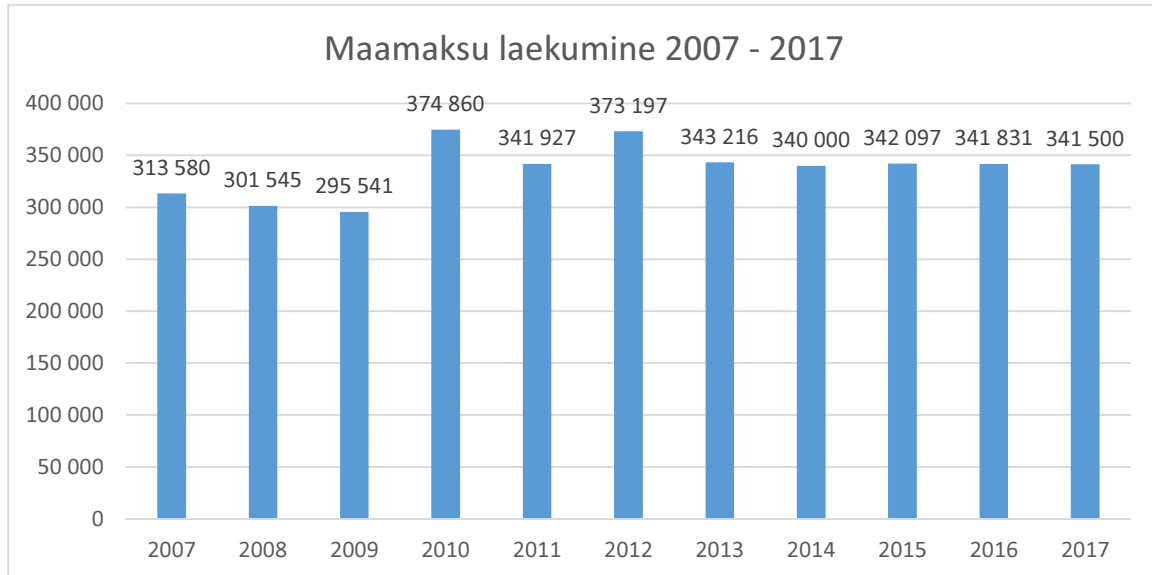
Maamaksu maksab maa omanik. Maa koormamisel hoonestusõiguse või kasutusvaldusega maksab maamaksu hoonestaja või kasutusvaldaja. Jätakuvalt riigiomandis oleva maa eest maksab maamaksu riik. Munitsipaalomandis oleva maa eest maamaksu ei maksta.

Maksustataval maal võib kehtida erinevaid maamaksusoodustusi. Seadusega sätestatud soodustus on niinimetatud „elukoha maa maksuvabastus“, mis tähendab, et maamaksu tasumisest on teatud osas vabastatud maa omanik või kasutaja, kui sellel maal asub tema elukoht vastavalt rahvastikuregistris registreeritud andmetele. 2016. aastal oli nimetatud soodustuse summa Türi vallas ligikaudu 39 800 eurot.

Kohalik omavalitsus võib kohaldada täiendavaid maamaksusoodustusi riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel pensioni saajale või represseeritule ja represseerituga võrdsustatud isikule okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seaduse mõistes. Viimastele on Türi vallas maamaksusoodustus kehtestatud (Türi Vallavolikogu 27.03.2013 määrusega nr 10). Pensioni saajatele ei ole Türi vallas maksusoodustust ette nähtud.

Kuni 64-eurone maamaks tuleb tasuda 31. märtsiks. Maamaksust, mis ületab 64 eurot, tasutakse 31. märtsiks vähemalt pool, kuid mitte vähem kui 64 eurot. Ülejäänud osa maamaksust tasutakse hiljemalt 1. oktoobriks.

Joonis 4 Maamaksu laekumine 2007 - 2017

2.3. Kaupade ja teenuste müük

Türi valla 2017. aasta tulust laekub kaupade ja teenuste müügist 848 027 eurot.

Kaupade ja teenuste müügina kajastatakse riigilõiv, laekumised haridusasutuste majandustegevusest, tulu kultuuri- ja kunstialasest ning sotsiaalalialasest tegevusest, elamu- ja kommunaaltegevuse tulu, laekumised üldvalitsemisasutuste majandamistegevusest, tulu transpordi- ja sidealast tegevusest, üüri- ja renditulu toodetud materiaalselt ja immateriaalselt varalt ning muude kaupade müügist laekuvad vahendid.

2.3.1. Riigilõiv

Riigilõivu laekumiseks prognoositakse Türi valla 2017. aasta eelarves 8500 eurot. Riigilõiv on seaduses sätestatud juhul ja riigilõivuseaduses sätestatud määras tasutav summa lõivustatud toimingute tegemise eest. Riigilõiv kehtestatakse avalduse, kaebuse või taotluse läbivaatamise, haldusakti andmise, dokumendi väljastamise või muu toimingute eest, mille riigilõivu võtja teeb riigilõivu tasuja taotlusel seaduses sätestatud tingimustel ja korras ning millega riigilõivu tasuja saab teatava õiguse, asja või muu hüve ning mille eest tuleb tasuda riigilõivu seaduses ettenähtud juhul ning riigilõivuseaduses sätestatud määras.

Riigilõivu tasuja on isik, asutus, välismaa äriühingu filiaal või isikute ühendus, kelle huvides või kelle suhtes toiming tehakse ning kes seaduse kohaselt on kohustatud selle eest tasuma riigilõivu. Riigilõivu võtja on riigi- või kohaliku omavalitsuse üksuse asutus või valla- või linnasekretär, kes seaduse kohaselt on kohustatud toimingute tegemisele. Kohaliku omavalitsuse üksuse asutuse ja valla- või linnasekretäri toimingute eest tasutav riigilõiv laekub valla- või linnaeelarvesse.

Riigilõivu laekumine on planeeritud ehitusseaduse alusel tehtavate toimingute, valla- ja linnasekretäri tõestustoimingute teostamise eest, ühistranspordiseaduse alusel tehtavate toimingute eest ning perekonnaseisutoimingute seaduse alusel tehtavate toimingute eest.

2.3.2. Laekumised haridusasutuste majandustegevusest

Laekumiste suuruseks haridusasutuste majandustegevusest prognoositakse Türi valla 2017. aasta eelarves 401 042 eurot. Laekumisenä haridusasutuste majandustegevusest kajastatakse tulu koolitusteenuse osutamisest, koolieelsete lasteasutuste kohatasu, tasu töövihikute, õppematerjali ja muude õppekulude katteks, tasu toitlustamiskuluks, õppekava välisest tegevusest saadud tulu ning muu tulu haridusalasest tegevusest.

2017. aastast alates kajastatakse selle tululiigi all ka muusikakoolide omatulud, mis siiamani olid kajastatud kultuuriasutuste omatulude alla.

Valla hallatavate asutuste lõikes on omatulude plaanid kokku järgmised:

Tabel 5 Haridusasutuste omatulu

Türi Vallavalitsus	170 000,00
Türi Lasteaed	160 530,00
Laupa Põhikool	5 700,00
Retla-Kabala Kool	24 352,00
Türi Ühisgümnaasium	9 000,00
Türi Toimetulekukool	3 000,00
Türi Muusikakool	28 460,00
KOKKU	401 042,00

Tasu koolitusteenuse osutamisest

Tasu koolitusteenuse osutamisest laekub teistelt omavalitsusüksustelt, kelle lapsed õpivad Türi valla üldhariduskoolides või käivad Türi valla koolieelsetes lasteasutustes.

Tabel 6 Teiste omavalitsuste lapsed lasteaedades

Maakond/linn või vald	
Harju	6
<i>sh Tallinn</i>	5
<i>sh Viimsi</i>	1
Järva	9
<i>sh Imavere</i>	1
<i>sh Paide linn</i>	5
<i>sh Paide vald</i>	3
Lääne	2
<i>sh Hanila</i>	2
Lääne-Viru	1
<i>sh Tapa</i>	1
Pärnu	4
<i>sh Pärnu linn</i>	4
Rapla	3
<i>sh Märjamaa</i>	1
<i>sh Kärü</i>	1
<i>sh Rapla</i>	1
Tartu	2
<i>sh Tartu linn</i>	1
<i>sh Rannu</i>	1
Viljandi	5

<i>sh Kõo</i>	2
<i>sh Võhma</i>	1
<i>sh Viljandi linn</i>	2
KOKKU	32

Tabel 7 Teiste omavalitsuste lapsed meie koolides

Maakond/linn või vald	
Harju	2
<i>sh Viimsi</i>	2
Hiiu	1
<i>sh Hiiu</i>	1
Ida-Virumaa	1
<i>sh Kiviõli linn</i>	1
Jõgevamaa	2
<i>sh Tabivere</i>	1
<i>sh Põltsamaa vald</i>	1
Järvamaa	27
<i>sh Paide linn</i>	13
<i>sh Paide vald</i>	2
<i>sh Ambla</i>	4
<i>sh Väätša</i>	8
Lääne-Virumaa	1
<i>sh Vinni</i>	1
Põlvamaa	1
<i>sh Värskä</i>	1
Pärnumaa	3
<i>sh Pärnu linn</i>	1
<i>sh Vändra alev</i>	1
<i>sh Vändra vald</i>	1
Raplamaa	9
<i>sh Rapla vald</i>	1
<i>sh Märjamaa</i>	1
<i>sh Juuru</i>	2
<i>sh Kehna</i>	2
<i>sh Käru</i>	3
Saare maakond	1
<i>sh Leisi</i>	1
Tartumaa	2
<i>sh Tartu linn</i>	1
<i>sh Rannu</i>	1
Viljandimaa	3
<i>sh Viljandi linn</i>	1
<i>sh Võhma</i>	1
<i>sh Kõo</i>	1

KOKKU	53
-------	----

Osalemine muusikakooli kulude katmisel

Teised omavalitsused osalevad Türi Muusikakooli tegevuskulu katmisel. Raha laekub Türi Vallavalitsusele. Tegevuskulu suuruse õpilase kohta kinnitab Türi Vallavalitsus.

Türi Muusikakooli õppekulu katmisel osalevad ka lastevanemad. Türi Muusikakooli õppekulu osaliseks katmiseks lapsevanema poolt makstava õppetasu suurus on kinnitatud Türi Vallavolikogu 29.08.2012 määrusega nr 22 „Türi Muusikakooli õppekulu osaliseks katmiseks lapsevanema makstava õppekulu suuruse kinnitamine ning tasu maksmisest vabastamise alused ja kord“.

Õppetasu suurus eelkoolis ja vaba õppekavaga osakonnas on 17,30 eurot kuus.

Õppetasu suurus põhikooli pilliõpetus- ja üldosakonnas on 21,10 eurot kuus. Kooli õppenõukogul ja direktoril on õigus vabastada õpilane osaliselt või täielikult õppetasu maksmisest, kui Türi valla (keda lepingu sõlmimisel esindab kool) ja Eesti Kultuurkapitali vahel sõlmitud sihtfinantseerimise lepingu alusel ja lepingus sätestatud tingimustel on Türi valla eelarvesse eraldatud andekate õpilaste toetuseks raha ning seda raha võib kasutada õppekulu osaliseks katmiseks. Õppetasust vabastamise otsuse teeb õppenõukogu ning kinnitab kooli direktor käskkirjaga.

Koolis õpib 10. novembril 2016 seisuga 149 õpilast.

Türi Vallavolikogu 27. oktoobri 2016 määrusega nr 15 muudetakse alates 01. septembrist 2017 Türi Muusikakoolis õppetasu - eelkoolis ja vaba õppekavaga osakonnas on 21 eurot kuus ja põhikooli pilliõpetus- ja üldosakonnas 25 eurot kuus.

Osalemine munitsipaalkooli tegevuskulude katmisel

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 83 alusel osalevad munitsipaalkooli tegevuskulu katmises täies ulatuses teised vallad või linnad proportsionaalselt selles koolis õppivate õpilaste arvuga, kelle rahvastikuregistri järgne elukoht asub nende valdade või linnade haldusterritooriumil.

Munitsipaalkooli tegevuskulude katmisel lähtutakse põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest, kui vallad või linnad ei ole omavahel kokku leppinud teisiti. Tegevuskulu mõistetakse raamatupidamise seaduse tähenduses. 2016. aasta üldhariduskoolide kohamaksumus 87 eurot. 2015. aasta üldhariduskoolide kohamaksumus oli 91 eurot, 2014. aastal oli pearaha suuruseks 83 eurot kuus, 2013. aastal kehtestatud piirmääraks oli 73 eurot.

2017. aasta piirmäär on kinnitatud 23. detsembril 2016, piirmääraks 88 eurot.

Osalemine lasteaedade tegevuskulude katmisel

Eelkooliealise lasteasutuse seaduse § 27 lõike 6 alusel lasteasutuse valla- või linnaeelarvest kaetavate majandamiskulu, personali töötasu ja sotsiaalmaksu ning õppevahendite kulu katmisel osalevad täies ulatuses teised vallad või linnad proportsionaalselt nende haldusterritooriumil elavate selles lasteasutuses käivate laste arvuga.

Valla- või linnavalitsus kinnitab igaks eelarveaastaks lasteasutuse majandamiskulu, personali töötasu ja sotsiaalmaksu ning õppevahendite kulu arvestusliku maksumuse ühe lapse kohta.

Türi valla eelkooliealiste lasteasutuste tegevuskulu maksumus on kehtestatud Türi Vallavalitsuse 22. novembri 2016 aasta korraldusega nr 398 – Türi Lasteaias 289 ja Retla – Kabala Koolis 330 eurot 2017. aastaks.

Koolieelsete lasteasutuste kohatasu

Lasteasutuse rahastamine toimub riigieelarve ja valla- või linnaeelarve vahenditest, riigieelarve vahenditest täiskasvanute koolituse seaduses sätestatud alustel, vanemate kaetavast osast ja

annetustest.

Lasteasutuse majandamiskulu, personali töötasu ja sotsiaalmaks ning õppevahendite kulu kaetakse valla- või linnaeelarve vahenditest ning valla- või linnavolikogu otsusel osaliselt vanemate poolt. Vanemate kaetav osa ühe lapse kohta ei või ületada 20 protsenti Vabariigi Valitsuse kehtestatud palga alammäärast (Koolieelse lasteasutuse seaduse § 27 lõige 3). Kohatasu võib olla 2017. aastal kuni 94 eurot kuus.

Lasteaia kohatasu on seotud miinimumpalga määraga. Miinimumpalga ja lasteaia kohatasu võrdlused 2007 – 2017 Türi vallas:

Tabel 8 Miinimumpalga ja lasteaia kohatasu võrdlused 2007-2017

Aasta	Miinimum	Kohatasu	% miinimumpalgast	Lubatud %	Summa
	palk	Türi vallas			
2007	230	12,80	5,57	20	46,00
2008	278	12,80	4,60	20	55,60
2009	278	12,80	4,60	20	55,60
2010	278	12,80	4,60	20	55,60
2011	278	12,80	4,60	20	55,60
2012	290	12,80	4,41	20	58,00
2013	320	20,00	6,25	20	64,00
2014	355	22,19	6,25	20	71,00
2015	390	24,38	6,25	20	78,00
2016	430	26,88	6,25	20	86,00
2017	470	29,38	6,25	20	94,00

Tabel 9 Kohatasu laekumine Türi valla lasteaedades:

Türi Lasteaed	91 330,00
Retla Kabala Kool	14 340,00
KOKKU	105 670,00

Arvete esitamisel lähtutakse põhimõttest, et ühe lapse eest on kohatasu 29,38 eurot, kui peres on kaks last lasteaia, siis teise lapse eest on kohatasu 22,04 eurot (ehk 75% täismaksust) ja kolmanda ning järgmiste laste puhul kohatasu ei küsita.

Tasu toitlustamiskuluks

Tasu laekub lastevanematelt, kelle lapsed käivad Türi valla eelkooliealistes lasteasutustes ning lastevanematelt, kelle lapsed õpivad üldhariduskoolis ning osalevad pikapäevarühma töös. Samuti laekub tasu toitlustamiskuluks valla töötajatelt, kes lasteaia/koolis lõunat söövad. Eelkooliealise lasteasutuse seaduse § 27 lõike 2 alusel lapse toidukulu lasteasutuses katab vanem. Lapse toidukulu päevamaksumuse otsustab hoolekogu ja kinnitab direktor. Toitlustamistasu laekumine lasteasutuste lõikes on toodud alljärgnevas tabelis:

Tabel 10 Toiduraha laekumine

Türi Lasteaed	69 220,00
Retla Kabala Kool	10 012,00
KOKKU	79 212,00

2.3.3. Laekumised kultuuri – ja kunstialasest majandustegevusest

Laekumiste suuruseks kultuuri- ja kunstialasest tegevusest prognoositakse Türi valla

2017. aasta eelarves 20 860 eurot.

Tabel 11 Laekumised kultuuriasutustelt

Türi Vallavalitsus	5 760,00
Türi Noortekeskus	300,00
Türi Raamatukogu	1 000,00
Türi Kultuurikeskus	11 300,00
Türi Muuseum	2 500,00
TULUD KOKKU	20 860,00

2.3.4. Laekumised sotsiaalalasest tegevusest

Tulu suuruseks sotsiaalalasest tegevusest prognoositakse Türi valla 2017. aasta eelarves 95 976 eurot, millest

- Türi Vallavalitsuse tulu suuruseks sotsiaalalasest tegevusest prognoositakse 25 200 eurot.
- Lisaks Sotsiaalministeeriumilt Türi Päevakeskuse tegevuse toetamiseks 70 776 eurot.

Üürnikud tasuvad üüri ja elamisega seotud teenuste (soojusenergia kulu, elektrienergia kulu, heitvee ärajuhtimise kulu, prügiveo kulu, ruumide tehnilise valve kulu, sidekulu ja territooriumi hoolduskulu) eest. Valla sotsiaalhooldajad aitavad korraldada üürnike toitlustamist ning aitavad sotsiaalkorteri elanikke ravimitega, meditsiini- ja hügieenitarvetega, toiduainete ja esmatarbekaupadega varustamisel.

Türi Päevakeskusele laekuva tulu suuruseks psüühiliste erivajadustega inimestele osutatava hoolekandeteenuste eest prognoositakse 70 776 eurot.

Sotsiaalkaitseministri 21. detsembri 2015 määrus nr 65 „Erihoolekandeteenuste maksimaalne maksumus, kulude koostisosad ning riigieelarvest makstava tasu maksmise tingimused ka kord“ reguleerib psüühiliste erivajadustega inimeste hoolekandeteenuste kulude hüvitamist igaaastases riigieelarves psüühiliste erivajadustega inimeste hoolekandeks määratud vahenditest. Psüühiliste erivajadustega inimeste toetatud elamise kulu riigieelarvest rahastatavate kulu hüvitamise piirmääraks 2017. aastal on 177 eurot isiku kohta kuus ning igapäevaelu toetamise piirmääraks 114 eurot kuus.

2.3.5. Laekumised elamu- ja kommunaalalasest majandustegevusest

Elamu- ja kommunaaltegevusest laekuva tulu suuruseks prognoositakse Türi valla 2017. aasta eelarves 145 200 eurot.

Türi Vallavalitsusele laekub raha ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga liitujatelt ühekordse liitumistasuna. Ühisveevärgi ja ühiskanalisatsiooniga liitumise tingimused on sätestatud Türi Vallavolikogu määrusega.

01.01.2015. aasta alustas tegevust Türi Haldus, kelle hallata on vallavalitsuse sotsiaal- ja munitsipaalmaajad – Türi linnas Mehaanika 1 ja 3, Viljandi 13b, 19, 30, Tallinna 33, Wiedemanni 1, Säreveres Mäe 6 ning Kabalas Pargi 1. Nende majade üüri ja kommunaalmaksete tuluks on planeeritud 140 000 eurot.

2.3.6. Laekumised üldvalitsemisasutuste majandustegevusest

Türi Vallavalitsus kui ametiasutus osutab raamatupidamise teenust Türi Arengu SA-le, Türi Linnavarale, Kareda, Käru ja Väätsa Vallavalitsustele. Planeeritav tulu 23 448 eurot.

2.3.7. Laekumised transpordi- ja sidealasest majandustegevusest

Laekumiste suuruseks transpordi- ja sidealasest tegevusest prognoositakse Türi valla 2017. aasta eelarves 8200 eurot.

Türi Vallavalitsusele laekub tulu peamiselt invabussi kasutamise eest.

2.3.8. Laekumised üüri- ja rendituludest

Üürist ja rendist laekuva tulu suuruseks prognoositakse Türi valla 2017. aasta eelarves 144 401 eurot.

Türi Vallavalitsusele laekub tasu Türi linnas Viljandi 13b, Kabala külas Pargi 1 asuvate ruumide üürimise eest (üür ja tasu kasutatud kommunaalteenuste eest). Türi Kommunaalasutusele laekub tasu OÜ-lt Türi Vesi vallale kuuluva vara kasutamise eest.

Türi vallale kuuluvate eluruumide üürimäärad on kehtestatud Türi Vallavalitsuse 30.04.2013 korraldusega nr 286 „Türi vallale kuuluvate eluruumidele üürihindade määramise alused“.

Üüri määrad:

Türi vallale kuuluvad keskküttega eluruumid – 1,10 eurot m² eest kuus;

Türi vallale kuuluvad ahiküttega eluruumid – 0,70 eurot m² eest kuus;

Türi vallale kuuluvad ahikütte või muu lokaalküttega eluruumid – 0,70 eurot m² eest kuus;

Türi Vallavalitsuse 28.10.2014 korraldusega nr 729 on sotsiaalühiskorterite üür ühe elaniku kohta 75 eurot kuus.

2.3.9. Laekumised muu kaupade ja teenuste müügist

Eelarve tuludes 400 eurot.

Detailsem omatulude jaotus on toodud lisas – Allasutuste omatulud 2017.

2.4. Toetused tegevuskuludeks

2.4.1. Toetusfond

Riigieelarve seadusega eraldatakse toetust hariduskulude, toimetulekutoetuse, koolilõuna kulu, sotsiaaltoetuste ja –teenuste osutamise toetus, omavalitsuste tulubaasi stabiliseerimise toetuseks. Vahendid kantakse kohaliku omavalitsuse üksustele üle vahendite liike eristamata ühes summas. Eelpool nimetatud vahendid kantakse üle alljärgnevalt:

- I kvartalis 28%
- II kvartalis 34%
- III kvartalis 18%
- IV kvartalis 20%

Tabel 12 Tasandus- ja toetusfondi laekumine Türi valla eelarvesse 2006 – 2017

aasta	Toetusfond				tasandusfond
	Sotsiaal- toetused	Haridus toetus	Kohalike teede toetus *	Kokku	
2006	178 697	1 427 147	0	1 605 844	826 761
2007	93 247	1 614 108	0	1 707 355	948 705
2008	66 021	1 896 442	0	1 962 463	937 840
2009	91 712	1 759 353	0	1 851 065	624 665
2010	223 883	1 677 565	0	1 901 447	605 815

2011	176 262	1 674 442	0	1 850 74	666 768
2012	178 607	1 539 444	0	1 717 151	706 346
2013	190 993	1 638 246	0	1 829 239	713 641
2014	183 683	1 701 463	0	1 885 424	654 920
2015	208 312	1 740 783	263 141	2 212 548	699 501
2016	180 467	1 800 507	315 959	2 296 933	736 136
2017	216 941	1 853 215	250 000	2 320 156	1 086 000

*Kohalike teede toetus on toetusfondis alates 2015. aastast alates. Enne laekus eraldi vahenditena.

** 2017. aasta numbrid on prognoositavad

Tasandusfond – eelarvete tasandusfondist kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse eraldatav toetus. Eraldamise aluseks on riigieelarve. Tasandusfondi maht riigieelarves on viimased aastad stabiilselt olnud 72 mln euro tasemel. Tasandusfondi arvutamise aluseks on järgmised KOV majanduslikud näitajad:

Tulud:

- füüsilise isiku tulumaks;
- maamaks (arvestuslik);
- laekumised keskkonnatasudelt (maavara + vesi);

Rahvastiku näitajad:

- laste arv vanuses 0 – 6;
- laste arv vanuses 7 – 18;
- tööaliste arv vanuses 19 – 64;
- vanurite arv vanuses alates 65;

Veel on arvestatud KOV teede kilometraaži: kõvakattega (-ta) maanteed; kõvakattega (-ta) tänavad.

Nende näitajate alusel arvutatakse välja iga KOV kohta tema arvestuslikud tulud ja kulud. Ligikaudu 180 Eesti KOV-l ületavad arvestuslikud kulud tulusid.

Tasandusfondi lõpliku suuruse välja arvestamisel arvestatakse ka 2016. aastal laekunud tulumaksu üle riigi. Kui konkreetse KOV tulumaksu laekumise kasv jäi 2016 alla riigi keskmise, siis lisatakse arvestuslikule tasandusfondile veel see nn “vahe”.

Erandina on tasandusfondi lisatud nn ühinemistoetus, mis eraldatakse vastavalt haldusreformiseaduse § 20 ja § 21 alusel. Haldusreformi seaduse § 22 sätestab selle toetuse väljamaksmise korra. Vastavalt sellele saab uus moodustanud omavalitsusüksus need vahendid ¼ osas hiljemalt 2017. aasta lõpuks. Eelarve eelnõus oleme arvestanud nii tulude kui ka kulude poole 350 000 eurot.

2.4.2. Tasandusfond

Toetusfond – eelarvete tasandusfondist kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse eraldatav toetus ning kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse eraldatavate hariduskulude, toimetulekutoetuse, koolilõuna kulu, sotsiaaltoetuste ja – teenuste osutamise toetus, omavalitsuste tulubaasi stabiliseerimise toetus. Toetusfond on teine regulaarne olulise mahuga riigi eelarve eraldis KOV-le. Kui tasandusfondi mõned Eesti KOV-d ei saa – põhjuseks väga kõrge arvestuslike tulude maht, mis ületavad arvestuslikud kulud, siis toetusfondi saavad kõik. Toetusfond on aastatega vähenenud. Vähenemise põhjuseks on hariduskulude vähenemine, mis omakorda on tingitud laste arvu vähenemisest Türi valla koolides.

Hetkel neid vahendeid eelarve eelnõus arvestatud ei ole.

2.5. Muu tegevustulu

Muu tulu suuruseks prognoositakse Türi valla 2017. aasta eelarves 45 000 eurot. Võrreldes eelmiste aastatega on muu tulu arvestusest väljas varade müügi tulu ja intressi- ning viivisetulu, mis on uue metoodika järgi investeerimistegevuses.

3. Investeerimistegevus

Tabel 13 Investeerimistegevus

		2015 tegelik	2016 esialgne täitmine 31.12.2016 seisuga 08.01.2016	2017 eelarve prognoos
Kood	INVESTEERIMISTEGEVUS KOKKU	-791 155,00	-693 828,00	-2 025 887,00
381	Põhivara müük (+)	16 000,00	21 772,00	10 000,00
15	Põhivara soetus (-)	1 265 336,00	-775 933,00	-1 941 855,00
3502	Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine(+)	504 779,00	108 193,00	0,00
4502	Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine(-)	0,00	0,00	-25 000,00
1502	Osaluste müük (+)	0,00	0,00	0,00
1501	Osaluste soetus (-)	-20 032,00	-20 032,00	-20 032,00
655	Finantstulud (+)	907,00	156,00	1 000,00
650	Finantskulud (-)	-27 473,00	-27 984,00	-50 000,00

Tabel 14 Investeeringud 2017

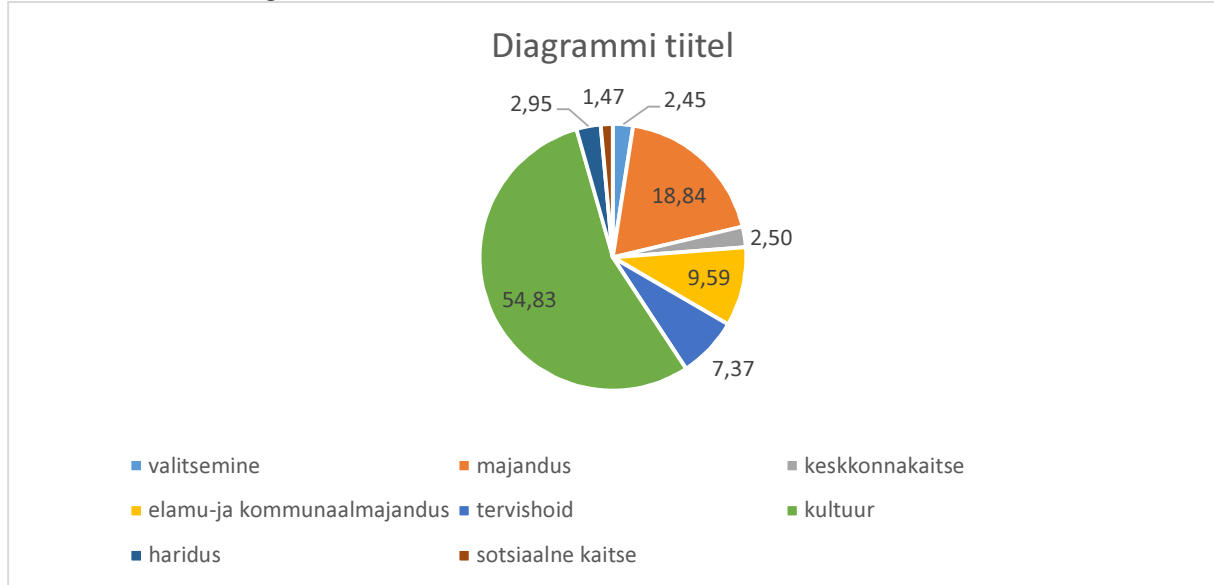
	EELARVE INVESTEERIMISTEGEVUSE KULUD	2 036 887	selgitused
Kood	Tegevusala		
01	ÜLDISED VALITSUSSEKTORI TEENUSED	50 000	
01700	Valitsussektori võla teenindamine	50 000	laenu intresside tasumine
04	MAJANDUS	383 715	
04210	Põllumajandus, sh maakorraldus	20 000	munitsipaalmaade mõõdistamine
04510	Maanteetransport	363 715	
0451001	vald	113 715	Kaare tn. ja parkla
0451002	Türi haldus	250 000	pindamised, kruusateede rek.tööd
05	KESKKONNAKAITSE	51 000	
05400	Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	51 000	
0540001	vald	15 000	Rannaala korrastamine

0540002	Türi haldus	36 000	keskväljaku haljastus, murutraktor
06	ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS	195 320	
06300	Veevarustus, sh	25 000	
0630001	vald	25 000	Hajaasustusprogrammi omaosalus
06400	Tänavavalgustus	120 000	
0640002	Türi haldus	120 000	Türi linna tänavavalgustuse rek
06605	Muu elamu- ja kommunaalmajandus	50 320	Lammutustoetus 40 000, Villevere 10 320
07	TERVISHOID	150 032	
07210	Üldmeditsiiniteenused	130 000	
0721001	Türi tervisekeskus	130 000	Uus hoone projekteerimine
07310	Üldhaigla teenused	20 032	Aktsiate ost
08	VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON	1 116 820	
08102	Sportitegevus, sh	1 100 000	spordihoone
08109	Madalseiklusrada Kabalas	15 000	Kaasava eelarve objekt
08207	Muinsuskaitse	1 820	Kabala ait
09	HARIDUS	60 000	
0911002	Retla-Kabala Kool, lasteaed	7 000	Kabala mõisahooned ahi
0911009	Türi lasteaed	35 000	Lokutal kahe rühmaruumi remont, Türi-Allikule õue ronilastegevuskeskuse soetamine, Lokuta õppekoha kööki kombi-ahi
0921203	Retla-Kabala Kool, sh	8 000	
09212031	vald	8 000	Retla õppekohas piksevarras
09800	Discgolfi rada	10 000	Kaasava eelarve objekt
10	SOTSIAALNE KAITSE	30 000	
1012001	Türi Päevakeskus, sh	30 000	akende vahetus

Osaliste soetamises kajastatakse AS Järvamaa Haigla aktsiate ost. Investeeringute all kajastatakse ka laenude ja liisingute intresside maksed.

Joonis 5 Investeeringute osakaal 2017. aastal

4. Finantseerimistegevus

Türi valla laenutegevus on olnud konservatiivne, lähtudes kehtivatest seadusega kehtestatud piirmääradest ja valla võimalustest. Valla laenude võtmine on tingitud arengukava investeeringu vajadustest. Oluline laenu võtmise võimalus tuleb välja eelarve põhitegevuse tulemist. Sellest formeeruvad vahendid investeeringuteks ja laenude teenindamiseks. Laenude tagasimaksmine jaguneb laenude, liisingute põhiosade tagasimakseteks ja laenude, liisingute intresside makseteks. Finantseerimistegevustes kajastatakse laenude, liisingute põhiosade tagasimakseid. See omakorda jaguneb laenude põhiosadeks vastavalt lepingutes ettenähtud graafikutele ja kapitaliliisingute põhiosadeks vastavalt lepingutes ettenähtud graafikutele.

Tabel 15 Valla 2017 finantseerimistehingud

		2015 tegelik	2016 täitmine seisuga 30.09.2016	2017 eelnõu
Kood	FINANTSEERIMISTEGEVUS	153 625,46	-244 091,10	1 490 925,00
2585	Kohustuste võtmine	421 991,00	81 694,00	1 866 535,00
2586	Kohustuste tasumine	-268 365,54	-325 785,10	-375 610,00

Laenude kohustused seisuga 31.12.2016 kokku 2,7 mln eurot.

Laenud on võetud erinevatel eesmärkidel ja erinevatel tingimustel. Laenude pikkus on kuni 15 aastat. Krediidiasutuste marginaalid on fikseeritud ja nendele lisanduvad euribor (6 kuu), mis on liikuv. 2016. aastal on euribor olnud erakordselt madal, viimasel kuul kuul pidevalt miinuses. Põhjuseks on majanduse madalseis, mis hoiab protsenti all. 2017. a eelarves on euribori prognoosil lähtutud selle näitaja tõusust. Intresside maksed on planeeritud investeerimistegevuse eelarveosas.

Laenude detailsem informatsioon tagasimaksete kohta on toodud lisa tabelis Türi valla kohustuste tagasimaksed 2017. aastal ja lisa tabelis Türi valla kohustuste tagasimaksed aastate lõikes.

5. Likviidsete varade muutus

Likviidsed varad 31.12.2016 seisuga olid 1 176 980,28 eurot. Nendest vahenditest suunatakse 2017. aastasse sihtotstarbelised laekumised 2016. aastal, millede rahalisi vahendeid ei kasutatud 2016. aastal ära ning kulutuste ja investeeringuteks katteks. Sihtotstarbelised vahendid suunatakse eelarvesse 2017. aasta lisaelarvega.

Hetkel on suunatud eelarvesse likviidseid varasid 193 493 eurot.

6. Põhitegevuse kulud

Eelarve kulude klassifitseerimine käib analoogsetel alustel tulude tähistamisega. Kulud tähistatakse tema detailsuse järgi. Eelarve valdkonnad on klassifitseeritud kahekohaliste numbritega:

01. Üldised valitsussektori teenused;
03. Avalik kord ja julgeolek;
04. Majandus;
05. Keskkonnakaitse;
06. Elamu- ja kommunaalmajandus;
07. Tervishoid;
08. Vaba aeg, kultuur, religioon;
09. Haridus;
10. Sotsiaalne kaitse.

Iga valdkond jaguneb tegevusaladeks ja need võivad omakorda jaguneda tema sisu ja detailsuse järgi – näited:

- 01 - Üldised valitsussektori teenused;
  - 011 – Täidesaatva ja seadusandlike organite teenused, rahandus- ja fiskaalpoliitika;
    - 01111 – linna- ja vallavolikogu;
    - 01112 – linna- ja vallavalitsus;
  - 09 – Haridus;
    - 092 – Teise astme haridus;
      - 09212 – põhikoolid;
        - 0921202 – Laupa Põhikool;
        - 09212021 – Laupa Põhikool valla osa;
        - 09212022 – Laupa Põhikool riigi osa.

Vastavalt Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 8 lõikele 1 tuleb põhitegevuse kulud jaotada majandusliku sisu järgi vähemalt järgmisteks liikideks:

- antavad toetused;
- muud tegevuskulud (siin all kajastuvad nii personalikulud, majandamiskulud ja muud kulud).

Eelarves kajastuvad riigi toetusfondist eraldatavad vahendid õpetajate palkadeks, õppevahenditeks ning koolitusteks 2016. aasta eelarve tasemel – koolituse, õppevahendite ja koolitoidu vahendid eelarves vastavalt õpilaste arvule 10. novembri 2016. seisuga EHI-ses.

Tabel 16 Põhitegevuse kulu majandusliku sisu järgi 2015-2017

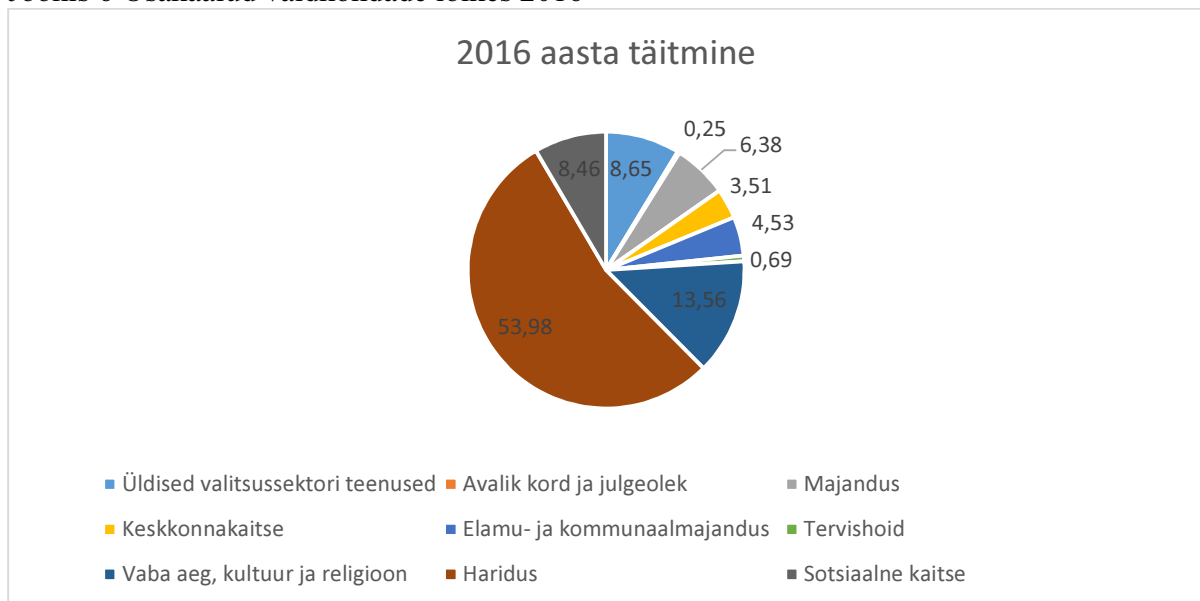
kood	Põhitegevuse kulu	2015 tegelik	2016 esialgne täitmine 31.12.2016 seisuga 08.01.2017	2017 eelarve proгноos
4	Antavad toetused	950 069,00	1 040 334,00	1 005 264,00
50,55,60	Muud tegevuskulud	7 897 357,00	8 343 116,00	9 129 950,00
	KOKKU	8 847 426,00	9 383 450,00	10 135 214,00

Eelarve kulud

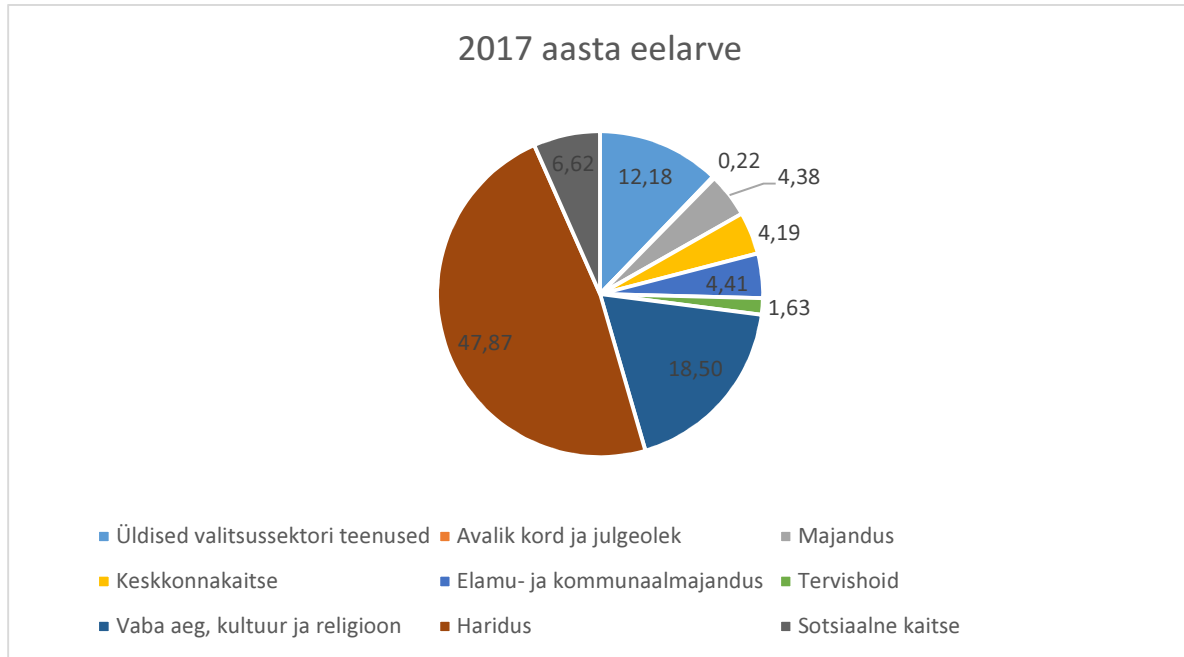
Tabel 17 Eelarve kulud ja investeeringud valdkondade lõikes 2015 – 2017

Kood	Valdkondade kulud	2015 tegelik	2016 eelarve 31.12.2016	2016 eelarve esialgne täitmine seisuga 08.01.2017	2017 eelarve proгноos
01	Üldised valitsussektori teenused	891 996,00	1 022 711,00	882 778,00	1 482 613,00
03	Avalik kord ja julgeolek	11 436,00	29 200,00	25 406,00	27 200,00
04	Majandus	869 670,00	798 318,00	651 592,00	533 562,00
05	Keskonnakaitse	308 181,00	375 568,00	358 023,00	510 264,00
06	Elamu- ja kommunaalmajandus	869 657,00	619 464,00	462 070,00	536 228,00
07	Tervishoid	57 106,00	71 384,00	70 160,00	198 604,00
08	Vaba aeg, kultuur ja religioon	1 257 387,00	2 227 414,00	1 383 707,00	2 251 269,00
09	Haridus	5 178 505,00	5 663 277,00	5 510 316,00	5 826 645,00
10	Sotsiaalne kaitse	716 326,00	914 881,00	863 347,00	805 716,00

Joonis 6 Osakaalud valdkondade lõikes 2016

Joonis 7 Osakaalud valdkondade lõikes 2017

Joonistelt on näha proportsioone valdkondade vahel. Hetkel ei ole meil veel teada haridusvaldkonna kõik vahendid ning üldiste valitsussektori teenuste all kajastuvad 2017. aastal nii ühinemistoetus 350 000 kui ka reservfond 180 000, mis analüüsi tehes mängib suurt rolli. Samuti mängivad suurt rolli investeeringud, mis 2017. aastal on vaba aeg, kultuur ja religioon tegevusalas suures mahus (võimla ehitamine).

6.1. Üldised valitsussektori teenused

Tabel 18 Üldised valitsussektori teenused 2015-2017

Tegevusala	Nimetus	2015 tegelik	2016 eelarve 31.12.2016	2016 eelarve esialgne täitmine seisuga 08.01.2017	2017 eelarve prognoos
01	KOKKU	891 996,00	1 022 711,00	882 778,00	1 482 613,00
01111	Vallavolikogu	18 111,00	20 000,00	16 518,00	25 000,00
01112	Vallavalitsus	799 933,00	806 924,00	792 120,00	1 147 363,00
01114	Reservfond	0,00	97 787,00	0,00	180 000,00
01330	Muud üldised teenused	701,00	3 000,00	675,00	3 000,00
01600	Valimised	1 171,00	0,00	0,00	30 000,00
01700	Valitsussektori võla teenindamine	27 473,00	50 000,00	27 984,00	50 000,00
01800	Üldiseloomuga ülekanded valitsussektoris	44 607,00	45 000,00	45 481,00	47 250,00

Tegevusalas kajastub vallavalitsuse all ühinemistoetus 350 000 eurot ning reservfondi all tulumaksu alalaekumise katteks vahendid.

01111 Türi Vallavolikogu

Türi Vallavolikogu tegevuskulu on 2017. aastal 25 000 eurot. Türi Vallavolikogu 25. jaanuar 2012 otsuse nr 3 „Türi Vallavolikogu esimehele, aseesimehele, alalise komisjoni esimehele ning vallavolikogu liikmele vallavolikogu tööst ja alalise komisjoni liikmele

komisjoni tööst osavõtu eest tasu suuruse määramine ning komisjoni töö korraldamiseks rahaliste vahendite suuruse määramine ja maksmine“ alusel makstakse vallavolikogu tööst osavõtu eest vallavolikogu esimehele 313 eurot kuus, vallavolikogu aseesimehele 115 eurot kuus, vallavolikogu alatise komisjoni esimehele 77 eurot kuus, vallavolikogu liikmele (v.a. esimees, aseesimees ja vallavolikogu alatise komisjoni esimees) 19 eurot volikogu istungist osavõtu eest.

Vallavolikogu alatise komisjoni töö korraldamiseks on 128 eurot aastas ühe komisjoni kohta. Vallavolikogu alatise komisjoni liikme tasu on 6 eurot komisjoni koosolekust osavõtu eest (v.a. volikogu esimees, aseesimees, alatise komisjoni esimees, vallavalitsuse palgaline liige ning ametiasutuse palgaline töötaja).

Vastavalt haldusreformi seaduse § 19 lõike 2 alusel makstakse volikogu esimehele juhul, kui ta on ametis olnud rohkem kui üks aasta enne ühinemise käigus moodustunud uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamise päeva, hüvitist kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamise päevale eelnenud kahe aasta vastava ametikoha kuu keskmise ametipalga, töötasu või hüvituse 12-kordses ulatuses. Seetõttu on vallavolikogu eelarvet suurendatud 5 tuh euro võrra.

01112 Türi Vallavalitsus

Türi Vallavalitsuse kulu sisaldab Türi Vallavalitsuse kui täitevorgani ning Türi Vallavalitsuse kui ametiasutuse tegevusega seotud kulu.

Vastavalt Türi Vallavolikogu 27. detsembri 2013 otsusele nr 81 „Türi Vallavalitsuse liikmetele hüvitise maksmine“ on alates 01. jaanuarist 2014 mittepalgalistel vallavalitsuste liikmetel vallavalitsuse liikmete ülesannete täitmisega seonduvalt hüvitis alljärgnevalt - asevallavanem 180 eurot kuus ja vallavalitsuse liikmel 150 eurot kuus.

Vastavalt Türi Vallavolikogu 27. märtsi 2013 otsusele nr 23 „Türi vallavanemale töötasu ja hüvitiste määramine ja maksmine“ (muudetud 31. jaanuar 2014) on vallavanema töötasu alates 01. veebruarist 2014 1990 eurot kuus.

Seoses 2017. sügisel toimuva omavalitsuste ühinemisega on eelarves kavandatud ühinemisega seotud kulude katmine. Nendeks on ühinemise ettevalmistamiseks vajalikud kulud (ühiste ettevõtmiste ning elanikkonna teavitamisega seotud kulud ning kohalike valimiste korraldamisega seotud kulud, ametiasutuse ümberkorraldamisega seotud kulud ning üsna tagasihoidlikus mahus ka plankide, pitsatite jne tellimise ja võimaliku töökohtade ümberkorraldamisega seotud IT- ja inventarikulud.

Eelarves on arvestatud ka ühinemisest tulenevalt ametiasutuse ümberkorraldamisega vajadusega seotud ametnike koondamisega.

Vastavalt haldusreformi seaduse § 19 lõike 2 alusel makstakse vallavanemale juhul, kui ta on ametis olnud rohkem kui üks aasta enne ühinemise käigus moodustunud uue kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamise päeva, hüvitist kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamise päevale eelnenud kahe aasta vastava ametikoha kuu keskmise ametipalga, töötasu või hüvituse 12-kordses ulatuses. Seetõttu on vallavalitsuse palgafondi suurendatud 32 tuh euro võrra.

Vallavalitsuse reale on hetkel planeeritud kuludes ka 350 tuh eurot ühinemistoetuse arvelt. Hiljem, kui on selgunud, millisel real ja kuidas kajastatakse kulud, mis ühinemistoetuse arvelt tehakse, tõstetakse kulud nendele ridadele.

Tulenevalt plaanist korraldada raamatupidamist ühinevate omavalitsustega on eelarves kavandatud täiendava ametikoha loomine alates 1. jaanuarist 2017, samuti on kavandatud raamatupidamisteenuse osutamise eest laekuv tulu.

01114 Vallaeelarve reservfond

Türi valla 2017. aasta eelarve reservfond on 180 000 eurot. Reservfondi maht peab olema 1% valla eelarve põhitegevuse kuludest. Reservfondi on arvestatud sisse 100 000 eurot juhuks, kui tulumaksu laekumine on väiksem, kui planeeritud.

01330 Muud üldised teenused

Muude üldiste teenuste kasutamiseks seotud tegevuskulu on kokku 3000 eurot. Antud eelarverealt kaetakse pangateenustega (ülekannete teostamisega) seotud kulu.

2016. aastal oli vallavalitsusel pangakontod 3 pangas – SEB, SWED ja Danske Pank. SEB ja Danske Pangas on meil sooduslepingud sõlmitud 1 aastaks ning igal aastal vaadatakse need lepingud üle.

01800 Üldiselooga ülekanded valitsussektorile

Eelarve on 2017. aastal 47 250 eurot. Siit kaetakse liikmemaksude tasumisega seotud eraldiste kulu.

Siit tasutakse:

MTÜ Järvamaa Omavalitsuste Liit

MTÜ Eesti Linnade Liit

MTÜ Lõuna-Järvamaa Koostöökogu

MTÜ Eesti Mõisakoolide Ühendus

MTÜ Eesti Muusikakoolide Liit

MTÜ Eesti Puhkpillimuusika Ühing

6.2. Avalik kord ja julgeolek

Tabel 19 Avalik kord ja julgeolek 2015 -2017

Tegevusala	Nimetus	2015 tegelik	2016 eelarve 31.12.2016	2016 eelarve esialgne täitmine seisuga 08.01.2017	2017 eelarve prognoos
03	AVALIK KORD JA JULGEOLEK	11 436,00	29 200,00	25 406,00	27 200,00
03200	Päästeteenused	2 300,00	2 300,00	2 300,00	2 300,00
03600	Muu avalik kord ja julgeolek, sh haldus	9 136,00	26 900,00	23 106,00	24 900,00

03200 Päästeteenused

Päästeteenuste kulu eraldisena Türi valla 2017. aasta eelarves on 2300 eurot Türi Vabatahtlikule Tuletõrje Ühinguks.

03600 Muu avalik kord ja julgeolek

Avaliku korra tagamiseks on Türi valla 2017. aasta eelarves tegevuskuluna 24 900 eurot. Avaliku korra tagamiseks on sõlmitud leping AS-iga G4S Lõuna-Eesti. Turvafirma on kohustatud tagama Türi vallale kuuluva vara ning muude objektide ööpäevaringse regulaarse ülevaatuses poolte vahel sõlmitud lepingus sätestatud tähtaegadel.

Kuuekümmel kalendripäeval on tagatud rannavalve Türi linnas Türi tehisjärve ääres. Rannavalve on kohustatud jälgima riigi ja Türi valla õigusaktide täitmist rannakülastajate ja suplejate poolt, vältimaks tegevusi, mis võivad põhjustada õnnetusi suplusakvatooriumil või selle kaldal ning rakendada vastavaid ettevaatusabinõusid õnnetuste ärahoidmiseks.

Turvalisuse tagamiseks kaasatakse abipolitseinikke. Selle tarbeks planeeritud vahendid 19 000 eurot.

Turvalisuse tagamiseks on teenuste ostmisena planeeritud 17 000 eurot videosüsteemi rentimiseks ja pildi edastamiseks.

3600 eurot on planeeritud raudtee parkla tarbeks ning abipolitseinikele 300 eurot.

6.3. Majandus

Türi valla 2017. aasta eelarve majanduse kuludest kaetakse ettevõtluse, maakorraldamise, muu energia- ja soojamajanduse, maanteetranspordi, transpordikorralduse, turismi, üldmajanduslike arendusprojektide ja muu majanduse kulu. Kulud jagatakse kahe asutuse vahel – Türi Vallavalitsus ja Türi Haldus.

Tabel 20 Majandus 2015 – 2017

Tegevusala	Nimetus	2015 tegelik	2016 eelarve 31.12.2016	2016 eelarve esialgne täitmine seisuga 08.01.2017	2017 eelarve prognoos
04	MAJANDUS	869 670,00	798 318,00	651 592,00	533 562,00
04120	Ettevõtluse arengu toetamine, stardiabi	2 002,00	62 000,00	101,00	7 000,00
04210	Põllumajandus, sh maakorraldus	5 097,00	24 850,00	11 736,00	40 000,00
04510	Maanteetransport	836 841,00	682 956,00	623 640,00	468 050,00
04512	Ühistranspordi korraldus	511,00	512,00	511,00	512,00
04730	Turism	9 278,00	6 000,00	2 831,00	6 000,00
04740	Üldmajanduslikud arendusprojektid	15 521,00	12 000,00	5 826,00	7 000,00
04900	Muu majandus (sh majanduse haldus)	420,00	10 000,00	6 947,00	5 000,00

04120 Ettevõtluse arengu toetamine

Ettevõtluse arengu toetamise kulu on kokku 7000 eurot. Eelarverealet kaetakse ettevõtlusalaste konkursside ning muude ettevõtjatele suunatud ürituste korraldamisega ja/või osalemisega seotud kulu ning muu ettevõtlusalase tegevusega ja ettevõtlusalase info levitamise seotud kulu, toetatakse õpilasfirmasid. Aasta alguses toimub Türi valla ettevõtluskonkurss, mille kulud kaetakse sellelt eelarverealet. Toimuvad ettevõtjate ümarlauad. Siit kaetakse Türi valla ettevõtluse soodustamise koostööprojektide omafinantseerimise kulu. Novembris toimub Järvamaa ettevõtlusnädala raamides Türi valla ettevõtjate väljasõit neid huvitavasse ettevõttesse. 2016. aasta novembris korraldati Järvamaa ettevõtlusnädala raamides Türi kultuurimajas ettevõtjatele maksude teemaline infopäev.

04210 Maakorraldus

Vahendeid kokku 40 000 eurot, sellest investeeringuid 20 000 eurot.

Maakorralduse tegevuskulu suuruseks on planeeritud kokku 20 000 eurot, mis kasutatakse GIS-programmi arendamiseks, maade mõõdistamiseks ja vormistamiseks (Türi linna tänavad, kohalikud teed, ÜVK maaiüksused), maakorraldustarkvara (OÜ Tarkvarastuudio) hooldusega seotud kulu katmiseks ning investeeringuna munitsipaalomandisse taotletavate maade vormistamiseks ja eravalduses olevate avalikus kasutuses teelõikude ostmiseks.

04510 Maanteetransport

Vahendeid kokku 468 050 eurot, sellest investeeringuid 363 715 eurot. Türi Vallavalitsuse

investeeringukuluks on 16 000 eurot Kõrgessaare seikluspargi parkla ehituseks ja 97 715 eurot Türi linna Kaare tänava omaosaluse katteks, kus kogukulu 651 431 eurot.

Türi Halduse eelarves on tegevuskulu suuruseks on planeeritud kokku 354 335 eurot, mida kasutatakse teede korrashoiuteenuste kulude katteks ning investeeringuteks 250 000 eurot mustkattega teede ja kruusateede rekonstrueerimiseks. Eelarverida sisaldab heakorrajahi personalikulusid.

2017. aastal on uus tegevusala avalike alade puhastus, kus kajastuvad suvine ja talvine teede ja tänavate, parkimisplatside jne avalike alade puhastus, lume ja libedusetõrje, lume äravedu. Sellepärast on see tegevusala vähenenud – vahendid lisatakse uuele tegevusalale.

04512 Ühistranspordi korraldus

Kulu suuruseks on planeeritud 512 eurot. See on ette nähtud Türi valla osaluseks MTÜ Järvamaa Ühistranspordi Keskus liikmemaksu tasumiseks. Liikmemaks on kehtestatud JÜTK otsusega. JÜTK on asutatud Järvamaa omavalitsuste (asutamise hetkel aastal 2000 oli neid 16, nüüd 12) ja Järva Maavalitsuse poolt.

04730 Turism

Turismi arendamisega seotud tegevuskulu suuruseks on planeeritud 6000 eurot, mida kasutatakse valda tutvustavate infostendide vahetamiseks, infomaterjalide valmistamiseks, erinevatel messidel (Tourest, Maale elama) ja üritustel osalemisega seotud kulu katmiseks.. Eraldisena on eelarves 250 eurot toetusena Türi valla osalusena MTÜ-le Türi-Tamsalu Matkatee ja tegevustoetus Türi valla poolt asutatud sihtasutusele Türi Raudteemuuseum ning toetatakse Järvamaa Turismiinfokeskuse tegevust. Lisaks kaetakse turismiteemaliste projektide omaosalused.

04740 Üldmajanduslikud projektid

Üldmajanduslike arendusprojektide tegevuskulu suuruses 7000 eurot kasutatakse projektide ettevalmistamisega seotud kulu katteks, sh Türi linna rajatava spordihoone detailplaneeringu koostamiseks.

04900 Muu majandus

Tegevuskulu suurus on kokku 5000 eurot, mida kasutatakse vara hindamise, projektide juhtimisega seotud kulu ning muu majanduse valdkonda kuuluva kulu katmiseks.

6.4. Keskkonnakaitse

Tabel 21 Keskkonnakaitse 2015 – 2017

Tegevusala	Nimetus	2015 tegelik	2016 eelarve 31.12.2016	2016 eelarve esialgne täitmine seisuga 08.01.2017	2017 eelarve prognoos
05	KESKKONNAKAITSE	308 181,00	375 568,00	358 023,00	510 264,00
05100	Jäätmekäitlus (sh prügivedu)	74 964,00	81 000,00	80 288,00	72 785,00
05101	Avalike alade puhastus				260 000,00
05200	Heitveekäitlus	12 705,00	15 000,00	15 032,00	7 000,00
05400	Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	220 512,00	278 000,00	262 703,00	170 479,00
05600	Muu keskkonnakaitse (sh keskkonnakaitse haldus)		1 568,00		0,00

05100 Jäätmekäitlus

Jäätmekäitluse tegevuskulu 2017. aastal on 72 785 eurot, mida kasutatakse jäätmekäitluse

korraldamisega seotud kulu katmiseks (jäätmepunktide ja konteinerite teenindamine), veekogude puhastamiseks, Türi Jäätmejaama opereerimiseks. Eraldisena on 7547 eurot liikmemaksu tasumiseks MTÜ-le Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus. Türi Vallavalitsuse kulu kokku 13 683 eurot ning Türi Halduse kulu 69 102 eurot, sh personalikulud.

Sellelt kulurealt kaetakse keskkonnaspetsialisti personalikulud. Jäätmekäitluse 2017. aasta esimese poole kulude katmises osaleb eeldatavalt ka Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus, mille liige Türi vald on. Samuti on eeldatavalt laekumas täiendavalt riigi sihtotstarbeline toetus.

05101 Avalike alade puhastus

Rahandusministeerium on alates 2017. aastast teinud uue tegevusala keskkonnakaitse alla 05101 avalike alade puhastus – kus kajastatakse suvine ja talvine teede ja tänavate, parkimisplatside jne avalike alade puhastus, lume ja libedusetõrje, lume äravedu, kastmine avalike aladega piirneva haljastuse hooldus koos olmeprügi koristamisega. Sellepärast on suurenenud vastav valdkond oluliselt.

05200 Heitveekäitlus

Heitveekäitluse tegevuskulu 2017. aastal on Türi Halduse kuluna kokku 7000 eurot heit- ja sadevee käitlusega seotud jooksvate kulude katmiseks. Väikesemahulisteks remonttöödeks on sadeveekaevude parendustööd.

05400 Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse

Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse tegevuskuludest kaetakse 2017. aastal parkide korrastamise ning haljasalade hooldamisega seotud kulusid. Nende alla kuulub parkide hooldamise, ohtlike puude eemaldamise, alleepuude pügamise, pargiinventari hooldamise ja uuendamise, taimede- ja istikute soetamise ning jõulukaunistuste paigaldamise ja mahavõtmise kulu. Vahendid 2017. aastaks on Türi Haldusel 170 479 eurot, sh personalikulud, sellest investeringuteks 36 000 eurot uue tehnika soetamiseks. Osa tegevusala kuludest kajastatakse tegevusalal 05101 avalike alade puhastus.

6.5. Elamu- ja kommunaalmajandus

Tabel 22 Elamu- ja kommunaalmajandus 2015 – 2017

Tegevusala	Nimetus	2015 tegelik	2016 eelarve 31.12.2016	2016 eelarve esialgne täitmine seisuga 08.01.2017	2017 eelarve prognoos
06	ELAMU- JA KOMMUNAALMAJANDUS	869 657,00	619 464,00	462 070,00	536 228,00
06100	Elamumajanduse arendamine	952,00	1 500,00	680,00	1 500,00
06300	Veevarustus	459 311,00	154 079,00	107 531,00	27 000,00
06400	Tänavavalgustus	205 358,00	210 546,00	137 438,00	252 420,00
06605	Muud elamu- ja kommunaalmajanduse tegevus	204 036,00	253 339,00	216 421,00	255 308,00
0660510	Kalmistud	20 751,00	23 500,00	21 978,00	29 209,00
0660511	Hulkuvate loomadega seotud tegevus	7 299,00	9 000,00	8 492,00	5 740,00
0660512	Muu elamu- ja kommunaalmajandus	66 572,00	96 506,00	73 690,00	123 920,00
0660513	Türi Kommunaalasutus	4 063,00	4 333,00	3 857,00	4 159,00
0660514	Türi Haldus	105 351,00	120 000,00	108 404,00	92 280,00

06100 Elamumajanduse arendamine

Elamumajanduse arendamisega seotud tegevuskulu on 2017. aasta eelarves kokku 1500 eurot, mida kasutatakse elamumajanduse arendamise ja haldamisega seotud informatsiooni levitamiseks.

06300 Veevarustus

2017. aastal on planeeritud valla omaosalus hajaasustuse programmis 25 000 eurot, mille eesmärgiks on hajaasustusega maapiirkondades elavatele peredele tagada paremad elamistingimused ning Türi Haldusele 2000 eurot.

06400 Tänavavalgustus

Tänavavalgustuse tegevuskulu on 2017. aasta eelarves kokku 252 420 eurot, millest tegevuskulu on 132 420 eurot ja investeeringuteks on ette nähtud 120 000 eurot.

Tänavavalgustuse tegevuskulu kasutatakse tänavavalgustuse haldamisega seotud kulu (valgustus ja hooldus) katmiseks. Tegevuskuludeks on kavandatud 132 420 eurot, mis on 2016. aasta kuludega samas suurusjärgus. Sellest summast kaetakse elektrienergia ja võrgutasude kulud, samuti hoolduse ja jooksva remondiga seotud kulud ja elektriliste jõulukaunistuste kulud, energeetiku personalikulud. Investeeringuteks planeeritud 120 000 eurot on kavandatud eelkõige Türi linna tänavavalgustuse rekonstrueerimise Ühtekuuluvusfondi projekti omaosaluse katteks.

0660510 Kalmistud

Selle tegevusala 2017. aasta eelarve on 29 209 eurot. Sellest on Türi Vallavalitsuse eelarve 2674 eurot, kus 1920 eurot Pilistvere kalmistu hooldamiseks ning Türi valla kalmistute andmebaasi rendi kuludeks 754 eurot.

Türi Halduse eelarve on 26535 eurot, mis on samas suurusjärgus 2016. a kuludega. Sellelt kulurealt kaetakse Türi valla tegevkalmituste majandamiskulud, samuti kalmistuhoolajate personalikulud.

0660511 Hulkuvate loomadega seotud tegevused

Hulkuvate loomadega seotud tegevuskuludeks on Türi Halduse 2017. aasta eelarves 5740 eurot, mis sisaldab hulkuvate loomade püüdmist, transporti ja hooldamiskulusid, sh hooldamist varjupaikades.

0660512 Muu elamu- ja kommunaaltegevus

Tegevuskuluna 2017. aasta eelarves kaetakse munitsipaal- ja sotsiaalelamufondi ning muude vallale kuuluvate hoonete haldamisega seotud kulu.

0660513 Türi Kommunaalasutus

Türi Kommunaalasutus tegeleb alates 01. jaanuarist 2015. a ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni rekonstrueerimistööde korraldamisega. Eelarves on planeeritud 0,2 sekretär-asjaajaja ja 0,15 direktori ametikohta.

0660514 Türi Haldus

Türi Vallavalitsuse hallatav asutus – Türi Haldus tegeleb Türi vallale kuuluvate maaüksuste ning hoonete ja rajatiste, sh ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni, kaugküttesüsteemi, elektrisüsteemi, tänavavalgustusrajatiste ja -süsteemide, transpordi- ja muude infrastruktuurirajatiste ning kalmistute haldamisega.

Sellel tegevusalal kajastuvad asutuse juhi, juhi abi, ehitusjuhi, puhastusteenindaja ja bussijuht-töölise personalikulud ning asutuse majandamiskulud. Kõik tegevusega seotud kulud, k.a personalikulud kajastuvad vastavate tegevusalade all.

6.6. Tervishoid

Türi valla 2017. aasta eelarves prognoositakse tervishoiu kulu suuruseks 198 604 eurot. Siit kaetakse eraldistena Türi tervisekeskuse haldamisega seotud kulu ning antakse toetust perearstidele. Toetust saab ka Järvamaa Haigla eriarstiabi osutamise eest Türil. Samuti on siin investeringuna 130 000 eurot Türi Tervisekeskuse projekteerimiseks ja ehitamise alustamiseks.

Tabel 23 Tervishoid 205 - 2017

Tegevusala	Nimetus	2015 tegelik	2016 eelarve 31.12.2016	2016 eelarve esialgne täitmine seisuga 08.01.2017	2017 eelarve prognoos
07	TERVISHOID	57 106,00	71 384,00	70 160,00	198 604,00
07210	Üldmeditsiiniteenused	21 700,00	36 000,00	38 499,00	163 220,00
0721001	Türi tervisekeskus	18 700,00	33 000,00	35 499,00	160 220,00
0721002	Oisu perearstikeskus	1 500,00	1 500,00	1 500,00	1 500,00
0721003	Kabala perearstikeskus	1 500,00	1 500,00	1 500,00	1 500,00
07310	Üldhaigla teenused	34 532,00	34 384,00	31 564,00	34 384,00
07600	Muu tervishoid, sh tervishoiu haldamine	874,00	1 000,00	97,00	1 000,00

07210 Üldmeditsiiniteenused

Türi tervisekeskusele, Oisu ja Kabala perearstile eraldatava kulu suurus on kokku eraldisena 21 700 eurot, millest toetatakse OÜ Türi Tervisekeskust 18 700 euroga ja Kabala ning Oisu perearste kokku 3000 euroga.

Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse alusel rahastatakse esmatasandi arstiabiteenust riigieelarvest, valla- ja linnaeelarvest, patsientide poolt ja muudest allikatest. Riigieelarvest (ravikindlustuseks ettenähtud vahenditest) tasutakse ravikindlustusega hõlmatud isikutele osutatud üldarstiabi eest. Valla- või linnaeelarvest rahastatakse valla- või linnavolikogu otsuse alusel tervishoiuteenuse osutamise kulu ja muu tervishoiukulu.

Rahvatervise seaduse alusel tuleb inimeste tervise kaitsmine, haiguste ennetamine ja tervise edendamine tagada riigi, omavalitsuste, avalik- ja eraõiguslike juriidiliste isikute ning füüsiliste isikute kohustuste ning riiklike ja omavalitsuslike abinõude süsteemiga. Türi valla elanikele tervishoiuteenuse osutamiseks, tervisekaitse ja tervise edendamisele suunatud tegevuse korraldamiseks on vajalik toetada esmatasandi arstiabi osutamist Türi vallas Türi valla eelarvehendite ning muude varaliste kohustustega.

Türi vallas Türi linnas aadressil Viljandi tänav 4 asub Türi vallale kuuluv hoone, mida on alates hoone valmimisest kasutatud Türi linna ja endise Türi valla territooriumil elavatele inimestele tervishoiuteenuste osutamiseks. Esmatasandi tervishoiuteenuse korraldamiseks on moodustatud OÜ Türi Tervisekeskus, mis osutab tervishoiuteenust ka piirkonna koolidele. Tervisekeskuses asuvad lisaks perearstide vastuvõturuumidele laboratoorium esmatasandi arstiabi osutamiseks vajalike analüüsides tegemiseks, sidumistuba, ruum protseduuride korraldamiseks ning taastusravi kabinet, kus tehakse ravikehakultuuri, massaaži ja elektriravi. Esmatasandi arstiabi osutamiseks vajalikud ruumid (kokku 571,10 m²) on vald andnud tasuta kasutamiseks OÜ-le Türi Tervisekeskus. Leping Türi valla ja OÜ Türi Tervisekeskuse vahel on

sõlmitud 24. juulil 2012. aastal.

Oisu piirkonna perearsti vastuvõturuumid asuvad Oisu alevikus, Türi vallale kuuluvas Oisu Rahvamajas (Estonia pst 3). 2011. aasta septembris remonditi hoones perearsti nõuetele vastavaks regionaalsete Investeeringute programmi rahalisel toel 54,8 m² perearsti tööruume. Tervishoiuteenuse osutamiseks vajalikud ruumid on antud perearstile kasutamiseks tasuta.

Kabala piirkonna perearsti vastuvõturuumid asuvad endise vallamaja (Kabala küla, Pargi tänav 1) esimesel korrusel. Ruumid on remonditud, arvestades vastava teenuse osutamiseks kehtestatud nõudeid. Ruumide suurus on kokku 47,1 m². Lisaks eelnimetatud vastuvõturuumidele on perearstil vastuvõturuum ka Kabala külas Türi vallale kuuluvas Kabala raamatukogu katastriüksusel 2701:003:1440 paiknevas hoones. Perearsti kasutatava ruumi suurus on 13,5 m². Eelpool nimetatud ruumid on antud perearstile kasutamiseks tasuta.

Investeeringuna kajastatakse Türi Tervisekeskuse ehitamisega seotud projekti esialgsed kulud.

07310 Üldhaigla teenused

Alates 2002. aastast osutab AS Järvamaa Haigla Türi tervisekeskuses eriarstiabi teenust. Eriarstiabi teenuse osutamiseks on Türi valla 2017. aasta eelarves eraldisena 14 352 eurot. Kuna teenuste osutamine toob haiglale lisakulu, on Türi linn ja Türi vald kompenseerinud neid kulusid alates 2002. aastast. Järvamaa Haigla osutab tervisekeskuses kirurgi, günekoloogi, nina-kõrva-kurguarsti, radioloogi ja neuroloogi teenust.

Kajastuvad investeeringuna 20 032 eurot Järvamaa Haigla aktsiate soetamine.

07600 Muu tervishoid, sh tervishoiu haldamine

Tegevuskulu suuruseks prognoositakse 2017. aasta eelarves 1000 eurot. Siin kajastatakse tervishoiuteenuste osutamist kindlustamata isikutele.

6.7. Vaba aeg, kultuur, religioon

Tabel 24 Vaba aeg, kultuur, religioon 2015 – 2017

Tegevusala	Nimetus	2015 tegelik	2016 eelarve 31.12.2016	2016 eelarve esialgne täitmine seisuga 08.01.2017	2017 eelarve prognoos
08	VABA AEG, KULTUUR, RELIGIOON	1 257 387,00	2 227 414,00	1 383 707,00	2 251 269,00
08102	Sportitegevus	296 399,00	1 114 014,00	315 479,00	1 438 407,00
0810201	Toetus spordiorganisatsioonidele	233 720,00	245 404,00	244 599,00	242 014,00
0810202	Sportitegevusega seotud toetused, kolmas sektor	57 680,00	59 610,00	59 410,00	61 193,00
0810204	Muud sportitegevusega seotud kulu	4 999,00	809 000,00	11 470,00	1 135 200,00
0810502	Türi Muusikakool	246 886,00	253 047,00	252 875,00	
08107	Noorsootöö ja noortekeskused	96 440,00	126 500,00	130 290,00	121 622,00
0810703	Muud noorsootööga seotud kulu	5 532,00	5 500,00	5 500,00	6 000,00
0810704	Türi Noortekeskus	90 908,00	121 000,00	124 790,00	115 622,00
08109	Vaba aja tegevused	2 879,00	2 000,00	740,00	71 300,00
0820102	Türi Raamatukogu	164 837,00	175 413,00	159 622,00	165 925,00
08202	Türi Kultuurikeskus	291 612,00	360 428,00	346 385,00	351 894,00
08203	Muuseumid	47 918,00	51 932,00	48 605,00	55 301,00

0820302	MTÜ Eesti Ringhäälingumuuseum	9 000,00	9 000,00	9 000,00	9 000,00
0820304	Türi Muuseum	38 918,00	42 932,00	39 605,00	46 301,00
08207	Muinsuskaitse	17 030,00	33 480,00	33 077,00	7 820,00
08208	Kultuuriüritused	36 833,00	33 800,00	32 639,00	
08209	Seltsitegevus	20 713,00	36 200,00	23 457,00	
08300	Ringhäälingu- ja kirjastamisteenused	35 440,00	36 000,00	35 966,00	39 000,00
08600	Muu vaba aeg, kultuur, religioon, sh haldus	400,00	4 600,00	4 572,00	0,00

08102 Sporditegevus

Türi vallas korraldab sporditegevust MTÜ Türi Spordiklubide Liit (TSKL) Türi vallaga 29. detsembril 2009 sõlmitud koostöölepingu alusel. TSKLile eraldatud vahendeid kasutatakse sporditegevuse administreerimiskuludeks, treenerite töö tasustamiseks, õppe-treeningtöö ning spordiürituste ja -võistluste korraldamiseks, klubide ja spordialade toetamiseks ning spordihoonete ja -rajatiste haldamiseks ja hooldamiseks. Koostöölepingu täiendamise tulemusena lisandus 2013. aastal TSKLi hallatavate spordiobjektide nimistusse Kabala spordihoone.

Sporditegevusega seotud toetuste real on kajastatud SA Türi Rahvaspordi Maja lepinguline summa, millega korraldatakse ujumistreeninguid, Türi valla koolide õpilastele ja lasteaia lastele ujumise algõpetuse andmist ning Türi Toimetulekukooli õpilastele ning Türi Päevakeskuse klientidele ujumist ja suplemist ning vee(spordi)teraapia osutamist.

Muu sporditegevusega seotud kulu katmiseks on Türi valla 2017. aasta eelarves 7000 eurot. Raha kasutatakse eraldisena MTÜle Paide-Türi Rahvajooks liikmemaksu tasumiseks ning Paide-Türi Rahvajooksu korraldamiseks, sh kõige suurema osalusega Türi valla kooli premeerimiseks, sporditegevuse arendamiseks, spordiürituste korraldamiseks, Türi vallale eriti oluliste spordiklubide tegevuse toetamiseks ning sportlaste tunnustamiseks. Konkreetse toetuse suuruse otsustab Türi Vallavalitsus lähtudes eelarve võimalustest ning läbirääkimiste tulemustest ürituste korraldajatega.

Toetatakse noorsportlasi 2500 euroga tiitlivõistlustel osalemisel ning Paide Linnameeskonda 5000 euroga noortetöö toetamiseks.

Kajastub investeringuna 1 100 000 eurot Türi spordihoone ehitamine ja arhitektuurikonkurss.

08107 Noorsootöö ja noortekeskused

Türi valla 2017. aasta eelarves on noorsootöö korraldamiseks 121 622 eurot, sealhulgas Türi Noortekeskuse tegevuskulu 115 622 eurot.

0810704 Türi Noortekeskus

Türi Noortekeskuse maja külastab iga päev keskmiselt 50-70 noort, lisamata on alla 6. aastased lapsed, kes erinevatel treeningutel osalevad. Peaaegu igal nädalavahetusel on ruumid renditud sünnipäevalistele. Noortekeskus teeb aktiivselt ka mobiilset noorsootööd teistes valla piirkondades: korraldab laagreid, tegevus- ja teabepäevi, teeb ennetusalaseid koolitusi ja tegevusi ning on abiks kultuuri- ja spordiseltsidel erinevate sündmuste korraldamisel. Türi Noortekeskuse 2017. a eelarve on 115 622 eurot, millest 62 304 on personalikulu ja ülejäänud majandamiskulu.

Türi Noortekeskuses töötab kolm noortejuhti, juhataja, koristaja ja EU programmiga Tugila noorsootöötaja. Tugila rahastus on üle 20 000 euro aastas, mis sisaldab palgakulu ja tegevuste rahastust. Järgmiseks kaheks aastaks sai Noortekeskus toetust Leader programmist, et koos Imavere ja Väätša vallaga arendada noortele pakutavaid tegevusi ja võimalusi. Tegemist on koostöö projektiga, mille raames korraldatakse mitmesuguseid laagreid, tehakse teatrit,

algatatakse uusi huviringe jpm. 2017 aastal korraldatakse igas vallas "Päikseloojangu kontsert" ja 2018. aastal öökino. Soetatakse mudelismiringile ja meediaringile uued innovatiivsed vahendid (toetus kokku 30 000 eurot).

Ürituste kulu on 11 600 eurot. Noortekeskus korraldab igal aastal Türi linna Vastlapäeva, Volbripidu, Kevade saabudes lasteaedadele seiklusmängu "Kevadet otsides", Türi valla Noortepäeva. Suviti korraldab tööd malevates. Igal aastal teevad tööd neli rühma (Türi, Kabala, Oisu ja Laupa), järgmisel aastal on Lõuna-Järvamaa malevasse kaasatud ka Väätsa ja Imavere vallad. Noortekeskus osaleb Kevadpealinna, Öunafestivali ja EV 100 tööühmades/toimkondade töös. Oleme abiks kultuurimajade ja spordiklubidel erinevate perespordipäevade jms korraldamisel.

Osaleme ka rahvusvahelistes (Douzelage Linnade Ühendus, Innovation Circle Network, Archimedes) projektides, võimalusel korraldame neid ise. Noortekeskus organiseerib ja juhendab ka Türi Noortekogu tööd, mis 2016. aastal sai hea hoo sisse andes oma panuse kaasavasse eelarvesse kolme noorte endi ideega. Lisaks kirjutame erinevaid projekte noortele ja koos noortega, et kaasata ja arendada mitmesuguste huvidega noori.

08109 Vaba aja tegevused

2017. aastal on liidetud kokku tegevusalad 08109 vaba aja üritused, 08208 kultuuriüritused ning 08209 seltsitegevus tegevusalaks Vaba AJA TEGEVUSED.

Vaba aja ürituste korraldamiseks on Türi valla 2017. aasta eelarves 71 300 eurot.

Siin on 2000, mis on sihtotstarbeline toetus külavanematele. Koostöö külavanematega on reguleeritud Türi Vallavolikogu 31. mai 2006 määrusega nr 45 „Türi valla küla- või alevikuvanema statuut ja küla või alevikuvanema tööga seotud otsuste kulude kompenseerimise kord“. Nimetatud määruse järgi sõlmitakse Türi vallavanema, külavanema ja kohaliku külaseltsi vahel kolmepoolne koostööleping, Türi vald eraldab sõlmitud lepingute ja konkreetsete taotluste alusel igale külavanemale tema tegevusega seotud kulu kompenseerimiseks sihtotstarbelist toetust kuni 320 eurot aastas.

Kultuuriürituste 2017. aasta eelarve kulu on 35 600 eurot, mida kasutatakse ülevallaliste kultuuriürituste toetamiseks (lillelaat, Türi öunafestival, Cellofest, aasta tegu ja tegija tunnustamine, valla aukodaniku ja aumärkide saajate tunnustamine, vallavanema vastuvõtt vallas sündinud beebidele ja nende vanematele, Kevadfestival, Kukemuru Ambient) toetamiseks ja korraldamiseks. Eelarverealet kaetakse Türi toimuva Järvamaa laulupeo ning Tallinnas toimuva noorte laulu- ja tantsupeo kulusid. 2017. aastal toimub ka Türi valla külade päev.

Samuti kasutatakse muuks kultuuritöö korraldamiseks ja kultuuritöö edendamiseks (juubelid, tähtpäevad, mälestusüritused, kultuurialane koostöö, kultuuritöötajate nõupidamised ja tunnustamine, reklaamkandjatel info uuendamine, osalemine välisprojektides, valla meenete ostmine).

Antud eelarverealet on ka Euroopa Liidu väikelinnade Ühenduse Douzelage liikmemaksu tasumiseks eraldisena 300 eurot ja tõlkesüsteemi hoolduse eest tasumiseks 50 eurot ning rahvusvahelise võrgustiku Innovation CircleNetwork liikmemaks 350 eurot.

Seltsitegevuse valdkonna 2017. aasta eelarve kulu on kokku 21 200 eurot. 17 000 eurot eraldatakse III sektorile seltsitegevuse korraldamiseks vallavolikogu kehtestatud korra alusel, 2000 eurot moodustab külaliikumise objektidega seotud kulu ning 2200 eurot muu seltsitegevuse korraldamisega seotud kulu (mittetulundusühingute tunnustamine, konkursi „Aasta küla“ korraldamisega seotud kulu, väljaspool valda toimuvatel valdkondlikel sündmustel osalemisega seotud kulu, nõupidamiste korraldamine jms).

08201 Türi Raamatukogu

Alates 2016. aastast on Türi üks raamatukogu, mille struktuuriüksused asuvad Türi linnas, Oisu

alevikus, Laupa, Kabala ja Kahala külates.

Raamatukogus on 9 ametikohta, nendest 5 Türil, Oisus 1,5, Laupal 1 ning Kahalas ja Kabalas mõlemas 0,75.

Türi Raamatukogul on 2017. aastal suurendatud palgafondi ning vähendatud majandamiskulusid, sest iga-aastaselt on majandamiskulusid jäänud kasutamata.

08202 Türi Kultuurikeskus

Türi Kultuurikeskus asub oma struktuuriüksustega Türil (Türi kultuurikeskus), Oisus (Oisu rahvamaja), Kabalas (Kabala rahvamaja). Kuni 2015. a lõpuni oli meiega ka Taikse rahvamaja, aga alates 2016. aasta jaanuarist anti Taikse rahvamaja külaseltsi käsutusse. Taikses töötavatele rahvakultuurikollektiivide juhendajatele makstakse töötasu läbi Türi Kultuurikeskuse.

Ringitegevus Türi Kultuurikeskuses on aastatega kasvanud. Meie eelarvest saavad tasustatud rahvakultuuri kollektiivide ringijuhid ja eakate ringijuhid, ülejäänud tegutsevad eraettevõtjatena ja rendivad meie ringiruumi. 2017. aastal toimub üleriigiline noorte laulu-ja tantsupidu, seetõttu on erilise tähelepanu all need kollektiivid, kes taotlevad võimalust osaleda suurpeol. Toimuvad ühisproovid ja ettelaulmised, - tantsimised,- mängimised Türil, Paides, Viljandis, Tallinnas. 2017. aastal 27. mail toimub Türil ka maakonna laulu-ja tantsupidu. Meie vallas ja asutuse meeskonnal peab olema valmisolek peo ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks.

Türi Kultuurikeskuses tegutseb kaks galeriid. I korrusel eksponeerime professionaalset kunsti. Galerii tegevus on pälvinud üleriigiliselt nimekate kunstnike poolt heakskiidu ja siia tullakse heal meelel oma kunsti eksponeerima, samuti on suur galerii külastajate arv. Väga tähelepanuväärne on, et näitusi külastavad ka kunstiõpetajad koos õpilastega. Võimalusel toetame kunstnikke transpordiga. Galerii tegevust on toetanud kultuuriministeerium. 2017. aastaks on kultuuriministeerium teatanud, et rahastamise põhimõtted vaadatakse ringi ja galeriitoetused suunatakse KULKAsse. Oleme valmis rahastusprojekti koostama ja esitama. II korruse galeriid kasutavad valdavalt taidluskunstnikud.

Sündmuste arv on kasvanud ja kasvamas ka 2017. aastal. Oleme aktiivselt tegelenud Kino maale toomisega, suurenenud on koostöö teatrite ja kontsertorganisatsioonidega. Teeme koostööd Eesti Kontserdiga projektis Muusika Eestimaale. Sügis-talvisel hooajal oleme populaarseks kohaks kontserttuuride korraldajatele.

Kuna kultuurikeskuses tegutseb ka Piletimaailma müügipunkt, siis kasutatakse seda võimalust aina rohkem.

Traditsioonilised kultuuriüritused (Kevadpealinna projekt oma rohkearvuliste sündmustega 20. märtsist kuni 21. juunini; Vabariigi aastapäeva tähistamised valla eri piirkondades, valla laste lauluvõistluste ettevalmistamised, läbiviimised, lillelaada kultuuriprogrammi korraldamised, lipupäeva tähistamine, jaaniõhtute korraldamised valla piirkondades, Türi linna sünnipäeva korraldamine, Kabala laulu-ja tantsupeo ettevalmistamine, läbiviimine, Järvekontserdi korraldamine) jätkuvad ka 2017. aastal.

Rendime välja oma asutuste ruume paljudele ettevõtetele üle Eesti, aga ka eraisikutele, kui nad seda soovivad.

Teeme mitmekülgset koostööd oma valla asutustega, eriti haridusasutustega. Koolid korraldavad oma suurüritusi meie majades – võimlemispeod, kevadkontserdid, koolilõpu aktused jne.

08203 Muuseumid

Muuseumide tegevuskulu 2017. aasta eelarves on kokku 55 301 eurot. Siit kaetakse Türi Muuseumi kulu (2017. aastal tegevuskulu 46 301 eurot) ja MTÜ Eesti Ringhäälingu Muuseum liikmemaks, mille suuruseks on arvestatud 9000 eurot. Eesti Ringhäälingumuuseum on mittetulundusühing, mille 29. aprillil 1999. aastal asutasid Eesti Ringhäälingute Liit, Eesti

Raadio, Eesti Televisioon, Eesti Ringhäälingu Saatekeskuse AS ja Türi Linnavalitsus. Muuseumi asukohaks valiti Türi linn. MTÜ Eesti Ringhäälingumuuseumi liikmed on Eesti Rahvusringhääling, Eesti Ringhäälingute Liit, Türi Vallavalitsus, AS Levira ja Ringhäälingumuuseumi Toetajate Ühing (AS Kanal 2, AS TV 3, AS Trio LSL, AS Taevaraadio).

08207 Muinsuskaitse

Vahendeid on ettenähtud 7820 eurot, sellest 1820 investeringuna Kabala Aida katuse rekonstrueerimine omaosaluseks ning 6000 eurot EELK Türi Püha Martini Kiriku kui muinsuskaitse objekti säilitamise ja haldamisega seotud kuludeks.

08300 Ringhäälingu- ja kirjastamisteenused

Sellel eelarvereval kajastatakse sihtotstarbeline eraldis (koostöölepingu alusel) Türi Arengu Sihtasutusele Türi Rahvalehe väljaandmiseks ning tasu reklaami eest Kuma raadios.

Eelarves on ette nähtud selle tegevusala jaoks 39 000 eurot.

6.8. Haridus

Tabel 25 Haridus 2015 - 2017

Tegevusala	Nimetus	2015 tegelik	2016 eelarve 31.12.2016	2016 eelarve esialgne täitmine seisuga 08.01.2017	2017 eelarve prognoos
09	HARIDUS	5 178 505,00	5 663 277,00	5 510 316,00	5 826 645,00
09110	Eelharidus - Lasteaiad	1 528 233,00	1 642 886,00	1 622 254,00	1 513 298,00
0911001	sh osalus teiste omavalitsuste lasteaegade kuludes	58 217,00	88 233,00	80 935,00	75 000,00
09212	Põhikoolid	2 518 425,00	2 791 244,00	2 713 847,00	2 824 762,00
0921201	sh osalus teiste omavalitsuste põhikoolide kuludes	87 819,00	108 000,00	93 114,00	97 200,00
09213	Üldkeskhariduse otsekulud	591 389,00	634 863,00	634 609,00	628 455,00
0921302	sh osalus teiste omavalitsuste gümnaasiumite kuludes	40 859,00	49 217,00	48 791,00	60 000,00
0951002	Noorte huviharidus ja huvitegevus, Türi Muusikakool				284 467,00
09600	Õpilasveo eriliinid	119 648,00	135 000,00	125 866,00	135 000,00
09601	Koolitoit	280 791,00	285 251,00	272 824,00	279 166,00
09602	Õõmaja	116 215,00	124 493,00	121 241,00	122 297,00
09800	Muu haridus, sh hariduse haldus	23 804,00	49 540,00	19 675,00	39 200,00

09 – Haridus

Türi valla 2017. aasta eelarves on hariduse tegevuskulu 5 826 645 eurot, sellest investeringud 50 000 eurot.

Tabel 26 Türi valla haridusasutuste kohamaksud 2009 – 2017

Lasteaiad	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*	2017
Oisu LA Kelluke*	248	241	328	282	270	340	310	0	0
Kabala Kool- Lasteaed*	187	245	230	275	244	270	258	302	330

Türi lasteaed							275	284	289
Koolid									
Türi Põhikool	0	0	0	64	66	80	84	94	102
Laupa Kool	176	137	164	136	154	136	139	133	129
Retla - Kabala Kool*	166	142	166	170	183	146	145	192	267
Kabala Kool-lasteaed*	223	195	225	336	369	459	326	0	0
Türi Ühisgümnaasium	0	0	0	103	116	142	122	123	131
Türi Toimetulekool	337	307	372	416	421	479	391	391	436
Türi Muusikakool	111	103	103	109	123	132	128	136	157
Türi Majandusgümnaasium	77	67	78	0	0	0	0	0	0
Türi Gümnaasium	52	53	58	0	0	0	0	0	0

* 01.09.2015 on Retla -Kabala Kool

09110 Koolieelsed lasteasutused

0911001 Türi valla osalus teiste omavalitsuste lasteaedade kulu katmisel

Siit kaetakse teiste omavalitsuste lasteaedade kulu, kus käivad Türi valla rahvastikuregistris olevad lapsed. Kohatasu suuruse kehtestab lasteaia asukohajärgne omavalitsus.

Kulu jäetud 2016. aastaga samale tasemele – 75 000 eurot.

Tabel 27 Türi valla lapsed teistes kohalikes omavalitsustes maakondade ja linnade, valdade kaupa 10. novembri 2016 seisuga

Maakond/linn, vald	lapsi
<u>Harju</u>	<u>3</u>
<i>sh Kose</i>	1
<i>sh Paldiski linn</i>	1
<i>sh Tallinn</i>	1
<u>Ida-Viru</u>	<u>2</u>
<i>sh Avinurme</i>	1
<i>sh Sonda</i>	1
<u>Järva</u>	<u>11</u>
<i>sh Järva-Jaani</i>	1
<i>sh Koeru</i>	2
<i>sh Paide linn</i>	3
<i>sh Paide vald</i>	1
<i>sh Väätša</i>	4
<u>Pärnu</u>	<u>4</u>
<i>sh Pärnu linn</i>	1
<i>sh Vändra vald</i>	1
<i>sh Vändra alev</i>	2
<u>Viljandi</u>	<u>6</u>
<i>sh Suure-Jaani</i>	1
<i>sh Võhma</i>	5

KOKKU	26
-------	----

0911002 Retla-Kabala Kool

Retla-Kabala kool on kool- lasteaed, mis tegutseb kolmes tegutsemiskohas. Koolieelse lasteasutuse tegevuskoht on Oisu alevikus, Lasteaia tänav 7; põhikooli I-III kooliastme tegutsemiskoht on Oisu alevikus Retla tee 1; koolieelse lasteasutuse ja põhikooli I ja II kooliastme tegutsemiskoht on Kabala külas, Pargi tänav 2. Lisaks tegutseb Oisus põhikooliga samas majas ka kooli õpilaskodu. Ühise asutusena tegutseme 1. septembrist 2015.

Retla-Kabala Kooli eelarve koosneb erinevatest alaeelarvetest. Eraldi käsitleme alushariduse, põhihariduse, õpilaskodu ning koolitoidu eelarveid. Liigenduse vajadus tuleneb erinevatest tegevusvaldkondadest ning tegutsemiskohtadest .

19. oktoobri seisuga on koolis 91 õpilast ning 66 lasteaialast. Klassikomplekte on kokku 11 ja lasteaiaühmi on 5. Ametikohti on kokku 56,76, töötajaid on kokku 58.

Retla-Kabala Kooli alushariduse eelarve maht on kokku 276 578 eurot, milles sisaldub ka 7000 eurot investeringuteks. Kavas on renoveerida Oisu lasteaias ühe rühma põrandad ja seinad ning duširuum. Kabala tegutsemiskohas jätkame küttekollete renoveerimisega. Mõisahooned fuajeesse tuleb amortiseerunud ahju asemele soojust salvestav kamin.

0911009 Türi Lasteaed

2015. a 1. veebruarist liideti Kesklinna, Lokuta, Säreveere ja Türi-Alliku lasteaiad ühiseks asutuseks Türi Lasteaed, kus oli kokku 19 õpperühma. Säreveere õppekoht tegutses endises kolledžihoones, mis ei vastanud lastaiale esitatavatele tervisekaitse nõuetele. Kuna kõigis majades oli rühmades vabu kohti, Kesklinna majas oli võimalik luua väikeste ümberkorralduste tulemusel uus õpperühm ja Türi-Alliku majas renoveerida ühe rühma ruumid täismõõtmetega rühmaks, siis oli võimalik 2016. aasta 1. juulist sulgeda Säreveere õppekoht. 2016.-2017. õppeaastast tegutseb Türi lasteaed kolmes majas: Kesklinna majas on 9 õpperühma, Lokuta majas 4 rühma ja Türi-Alliku majas 4 rühma. Kõigis majades on avatud ka sõimerühmad (vajadusel ka liitrühm), kokku on Türi Lasteaias keskmiselt 305 last.

Seose rühmade vähenemisega ja majandustegevuse optimeerimisega on Türi lasteaias planeeritud ametikohtade arv 76,65. Vähendasime majahoidjate ametikohti, Lokuta õppekohas tuli juurde koka ametikoht (loobusime 0,5 abitöölise ametikohast), mille tulemusena ei osteta enam üheski õppekohas lõunasööki eraettevõtjalt ja sellega on vanematele lõunasöögi kulu väiksem.

Seni on täitmata 1 logopeedi/eripedagoogi ametikoht ja 0,2 liikumisõpetaja ametikohta (otsime rahvatantsu õpetajat). Oleme kahes sõimerühmas rakendanud kahe õpetaja asemele õpetaja – õpetaja assistendi süsteemi, mis on end igati õigustanud, kuna tagab kolme töötaja olemasolu rühmas kõige aktiivsemal ajal kell 9.00-13.00.

Võrreldes eelmise õppeaastaga on 2 õpetajat omandanud kõrghariduse. Hetkel ei vasta üks õpetaja kvalifikatsiooninõuetele, kuna tal puudub kõrgharidus, ilmselt jõuab ta selleni kevadel.

Seni on olnud Türi vallas lasteaiaõpetajate palgad Järvamaal konkurentsivõimelised. Kuni käesoleva aasta suveni oli nii õpetaja kui ka õpetaja abi palgad Järvamaa kõrgeimad. Kuna Eestis tervikuna ja ka haridussektoris palgad tõusevad on ilmselgelt vajalik lasteaiatöötajate palku tõsta. Kavas on muuta pisut ka senist palgapoliitikat. Mõnevõrra rohkem on vaja tõsta magistriharidusega õpetajate palka, samuti kesk-eriharidusega õpetajate palka, kelle palga erinevus bakalaureuse kraadiga õpetajate palgatasemest on liialt suur. Vajalik on ka suurendada lisatasu maksmise võimalusi, et luua võimalused ka rahaliselt motivatsiooni loomist toetada.

Üldised majanduskulud on planeeritud selle aastaga võrreldaval tasemel. 2016. aastal tegime

mitmeid täiendavaid ehitus, hooldus- ja avariitöid Säreveere õppekoha sulgemisest tekkinud eelarvekokkuhoiust. Jätkame hooldusremondi ja õuealade parendamisega. Kasutame oma remondimehi ja ka õpilaste abi, sellega suurenevad kulud materjalidele.

Kesklinna õppekohas on kavas uuendada rühmade mängualasid, kõik õppekohad vajavad juurde jalgrattahoidikud. Türi-Allikule on vajalik soetada kerge varikatus kärudele ja jalgratastele. Kesklinna ja Lokuta köökidesse on planeeritud soetada suured külmikud.

Toiduainete kulu oleme planeerinud samal tasemel. Toiduainete kallinemist kompenseerib PRIA toodete mitmekülgne kasutamine, kogukonnalt saadud aiasaaduste ja endavalmistatud hoidiste kasutamine. Samuti kavandame menüü jätkuvat tervislikumaks muutmist, eriti oote kvaliteedi tõstmisega.

Eelarvesse on planeeritud 7000 € projektide omaosaluseks (rahvariiede projekt, liikumisväljaku rajamine, PRIA puuviljaprogrammiga seotud tegevuste projekt jmt).

Oleme planeerinud investeringuteks 35 000 eurot: Lokutal kahe rühmaruumi remont, Türi-Allikule õue ronila-tegevuskeskuse soetamine ja Lokuta õppekoha kööki kombi-ahi soetamine. Otsime intensiivselt rahastusvõimalusi Lokuta maja keldriruumide remontimiseks, et neid võtta kasutusele metoodika- ja õppetegevusteks.

09212 Põhikoolid

Põhikoolide tegevuskulu 2017. aasta eelarves on kokku 2 824 762 eurot. Siin kajastub ka tegevuskulu teiste omavalitsuste põhikoolides õppivate õpilaste eest. Põhikoolide all kajastatakse ka Türi Toimetulekukool, sest põhikirjaliselt on tegemist põhiharidust andva kooliga.

0921201 Osalus teiste omavalitsuste põhikoolide kuludes

2017. aastaks tegevuskulu teiste põhikoolide kulu katmisel on 97 200 eurot.

Tabel 28 Türi valla õpilased teistes kohalikes omavalitsustes maakondade ja linnade, valdade kaupa 10. novembri 2016 seisuga

Maakond/linn, vald	õpilasi	sh gümnaasium
<u>Harju</u>	<u>15</u>	<u>10</u>
<i>sh Kernu</i>	1	
<i>sh Paldiski linn</i>	1	1
<i>sh Rae</i>	2	
<i>sh Tallinn</i>	11	9
<u>Jõgeva</u>	<u>1</u>	<u>1</u>
<i>sh Jõgeva linn</i>	1	1
<u>Järva</u>	<u>75</u>	<u>35</u>
<i>sh Imavere</i>	8	
<i>sh Järva-Jaani</i>	1	
<i>sh Paide linn</i>	60	35
<i>sh Väätša</i>	6	
<u>Lääne-Viru</u>	<u>1</u>	<u>1</u>

<i>sh Rakvere linn</i>	1	1
Põlva	<u>2</u>	
<i>sh Röpina vald</i>	2	
Pärnu	<u>6</u>	<u>1</u>
<i>sh Pärnu linn</i>	1	1
<i>sh Tootsi</i>	1	
<i>sh Vändra vald</i>	4	
Rapla	<u>2</u>	
<i>sh Käru</i>	1	
<i>sh Rapla vald</i>	1	
Saare	<u>1</u>	<u>1</u>
<i>sh Kuressaare</i>	1	1
Tartu	<u>11</u>	<u>5</u>
<i>sh Tartu linn</i>	11	5
Viljandi	<u>23</u>	<u>3</u>
<i>sh Abja</i>	1	1
<i>sh Suure-Jaani</i>	4	1
<i>sh Viljandi linn</i>	5	1
<i>sh Võhma</i>	13	
KOKKU	137	57

0921202 Laupa Põhikool

Laupa kool on 9 klassikomplektiga põhikool. 1. septembril alustasime 109 õpilasega, 14. oktoobri seisuga on meil 110 õpilast.

Klasside suurused: 1.kl. – 15 õpilast; 2.kl. – 13; 3.kl. – 15; 4.kl. – 11; 5.kl. – 8; 6.kl. – 14; 7.kl. – 10; 8.kl. – 10; 9.kl. – 15 õpilast.

110-st õpilasest 10 õpivad riikliku lihtsustatud õppekava (LÕK) alusel. Need 10 last õpivad kahes rühmas (jaotus on vanuse järgi) kahe eripedagoogi juhendamisel: enamus tunde õpivad nad põhiklassist eraldi, osa ainetunde (muusika, kehaline kasvatus, tehnoloogiaõpetus, käsitöö ja kodundus) põhiklassiga koos. Seega töötab Laupa koolis sisuliselt 11 klassikomplekti: 9 tavaklassi + 2 LÕK laste rühma.

5 õpilasel on tugiisiku soovitus (3 LÕK rühma lapsel ja 2 tavaklassi lapsel). Tugiisikuid on tööle rakendatud 3.

Viimase 6 aastaga on Laupa kooli õpilaste arv kasvanud 86 õpilaselt 110 õpilaseni.

Laupa koolis töötab 28 inimest: pedagoogilist personali on 19 inimest ja tugipersonali on 9.

19-st pedagoogilisest töötajast 13 õpetajal on tunde täiskoormus ja rohkem. Neist 13-st õpetajast 2 viibivad sellel õppeaastal lapsehoolduspuhkusel.

Vanused jäävad vahemikku 26 kuni 68. Õpetajate keskmine vanus on 47,9.

Ametikohti on meil 28,31, lisaks ostame me sisse psühholoogi teenust ning kolmas majas töötav tugiisik saab tasu läbi sotsiaalministeeriumi projektipõhiselt.

Plaanid 2017. aastaks - võimla remont (põranda lihvimine ja lakkimine, laekarniiside väljavahetus), 5 klassiruumi põrandate lihvimine ja lakkimine, hoone fassaadi ja otsasisekäigu parandustööd, küttesüsteemi ümberehitus pelletiküttele (raha on arvestatud 2016.a. vallaeelarve lisaelarves), osalemine koori ja rahvatantsurühmaga Tallinnas suurel laulu- ja tantsupeol, IKT vahendite soetamine.

Rahastamist otsime projektidele - spordiväljak: projekt, võimalik ehitusega alustamine (sponsorite raha toel), üle-eestiliste õppekäikude korraldamine (KIK-i raha toel projektidega). Oleme oma tehniliselt valmisolekult ja varustatuselt jõudnud heale järjele, seda suuresti projektidega lisaraha hankimise toel: enam pole meil ühtegi klassiruumi, kus poleks plasmateleerit või projektorit; lisaks uutele arvutitele arvutiklassis saime klassikomplekti jagu tahvelarvuteid; olemas on ka robotid robotikaga tegeleda, 3D printer jne.

Jätkuvalt kulub palju raha hoone välisilme korrashoiule: 2020. aastani saame selleks kasutada maja renoveerimislepinguga ettenähtud nn. garantiiraha. Maja siseruumide üldmulje on hea ja korras;

Laupa kooli kitsaskohaks on jätkuvalt sportimisvõimalused – spordiväljakute puudumine.

0921203 Retla-Kabala Kool

Retla-Kabala kool on kool- lasteaed, mis tegutseb kolmes tegutsemiskohas. Koolieelse lasteasutuse tegevuskoht on Oisu alevikus, Lasteaia tänav 7; põhikooli I-III kooliastme tegutsemiskoht on Oisu alevikus Retla tee 1; koolieelse lasteasutuse ja põhikooli I ja II kooliastme tegutsemiskoht on Kabala külas, Pargi tänav 2. Lisaks tegutseb Oisus põhikooliga samas majas ka kooli õpilaskodu. Ühise asutusena tegutseme 1. septembrist 2015.

Retla-Kabala Kooli eelarve koosneb erinevatest alaeelarvetest. Eraldi käsitleme alushariduse, põhihariduse, õpilaskodu ning koolitoidu eelarveid. Liigenduse vajadus tuleneb erinevatest tegevusvaldkondadest ning tegutsemiskohtadest .

19. oktoobri seisuga on koolis 91 õpilast ning 66 lasteaialast. Klassikomplekte on kokku 11 ja lasteaiarühmi on 5. Ametikohti on kokku 56,76, töötajaid on kokku 58.

Põhikooli 2017 aasta valla poolne eelarve on kokku 295 491 eurot ja sellest 8 000 eurot investeringuteks. Kabala mõisamajale on kavas piksekaitse ehitus, samuti on kavas renoveerida Oisu õppehoones ühe klassiruumi põrandad ja seinad ning võimla riietusruumid. 2017. aasta jooksul loodame HITSA digitaristu toetusmeetme abil soetada õpetajatele uued arvutid. Selle projekti omaosalus on 15%.

Riigipoolne rahastus on 267 857 eurot.

2017. aasta suvel toimub XII noorte laulu- ja tantsupidu. Meie koolist soovib sellel peol osaleda kaks koori. Peoks ettevalmistumiseks on kavas mõned laululaagrid ja mitmed ettelaulmised ning proovid. Laulupeo SA poolt eraldatud toetused neid kulusid täies mahus ei kata. Suurimad kuluartiklid on eelkõige seotud transpordiga.

0921204 Türi Põhikool

10. novembri 2016 seisuga õpib Türi Põhikoolis 495 õpilast. Klassikomplekte on 27, lisaks 2 väikeklassi ja lihtsustatud õppekava (LÕK) järgi õppivate õpilaste klass, samuti pakume 1:1 õpet.

Õpetamisega tegeleb koolis 48 (2 õpetajat lapsehoolduspuhkusel) õpetajat, direktor ja õppealajuhataja. Koolis töötavad ka sotsiaalpedagoog, HEV – koordinaator, logopeed ning eripedagoog lõpetab kooli veel sel õppeaastal. Koolil puudub tänase päeva seisuga koolipsühholoog, teenust ostame sisse Rajaleidja keskuselt. Ringide juhendajaid on 20.

Koolil on kooliraamatukogu.

Alates 15. augustist 2016 on kooli korraldada ka koristamisteenus.

2017. aasta suuremad plaanid:

Väikeses majas remondime 3 I klassi põrandad ja muretseme uue mööbli. Suures majas on vaja kindlasti uuendada kunstiklassi mööbel, muretseme klassidesse ja õpetajatele töötoole. Samuti tuleb koostöös vallaga leida võimalus interneti kiiruse suurendamiseks.

Suuremad üritused järgmisel aastal Türi Põhikoolis on kooli olümpiamängud (algavad nov. 2016 ning kestavad õppeaasta lõpuni), Õiesadu, parimate õpilaste vastuvõtt ja tublimate

õpilaste väljasõidud ning loovtööde kogumiku väljaandmine. Kõikide üritustega, kes soovib, saab tutvuda kooli üldtööplaanis, mis on väljas kooli kodulehel

0921205 Türi Toimetulekukool

Türi Toimetulekukooli eelarve kolmest alategevuse eelarvest: (haridustöö, koolitoit, õomaja. Intellektipuudega lastele mõeldud põhikoolis õpib 2016/2017 aastal 14 õpilast kellest 10 õpib toimetuleku õppekava ja 4 hooldusõppe õppekava alusel. Koolil on õpilaskodu mille teenuseid 2016/2017 kasutab 12 last. Õpilaskodu kohtadest 10 on riiklikult finantseeritavad ja nende eest saab kooli pidaja riigilt toetust 2 000 eurot lapse kohta. Õpilaskodu tegutseb ka pikapäevarühmana kõigile õpilastele. Koolil on oma köök ja söökla mis valmistab õpilaste toitumishäireid ja erivajadusi arvestades toitu neljaks söögikoraks ööpäevas. Koolilõuna on riigilt saadava toiduraha eest, ülejäänud söögikordade eest maksavad laste vanemad ja kooli töötajaid.

Kolme alategevuse peale ja seoses ööpäevaringse tööga on koolil praegu 18,75 ametikohta mille täidavad 19 töötajat. Hetkel on osaliselt täitmata eripedagoog- logopeedi ametikoht. Lisaks tavapärasele koolitöötajatele on intellektipuudega õpilaste liitklassides vajalikud töötajad õpetaja abid ja tugiteenusena liikumisterapeudi teenus.

Suuremaid investeeringuid hoonetele eelarves planeeritud pole sest hooned on renoveeritud 2010 -2012. Samas moodustavad ruumide ja inventari hoolduskulud suure osa eelarvest. Põhjuseks on vähempakkumise tingimustes ehitusel kasutatud materjalide ja inventari suur kulumus ekspluatatsioonis. Tavakoolidest suuremad meditsiinikulud on koolil seoses õpilaste hariduslike erivajadustega kaasnevatel tervislikel erivajadustel. Kommunikatsiooni-, kultuuri- ja vaba aja sisustamise kulu ja mitmesugused majanduskulud on eelarves planeeritud osalemiseks spordiüritustel, kultuurikonkurssidele erivajadustega laste koolide vahel, Eesti Eriolümpia, Eesti Paraolümpia üritustel, õppekäikude korraldamiseks. Sotsiaalteenuste kulutused lähevad õpilaste transpordiks rehabilitatsiooniteenusele, teraapiatele, tugispetsialistide teenusele ja karjääriteenustele.

Üldiselt läheb eelarvesse eraldatud raha eesmärgipärase tegevuse minimaalseks tagamiseks ja taristu ajakohasuse töökõlblikkuse säilitamiseks vastavalt haridusasutustele esitatud nõuetele. Suuremaks eesmärgiks 2017. aastal on infotehnoloogiliste vahendite kaasajastamine vastavalt meie õpilaste vajadustele projektidest taotletavat finantseerimist kaasates.

09213 Gümnaasiumid

Gümnaasiumi kulu kokku 2017. aasta eelarves on 628 455 eurot. Siin kajastub Türi Ühisgümnaasiumi tegevuskulu 568 455 eurot ja osalus teistes gümnaasiumides õppivate õpilaste eest 60 000 eurot.

0921301 Türi Ühisgümnaasium

Türi Ühisgümnaasiumis on kokku 166 õpilast. Statsionaarses õppes on õpilasi 142 – kokku kuus klassi (kaks paralleeli 10., 11. ja 12. klassis). Mittestatsionaarses õppes on kokku 24 õpilast, neist üksikuid aineid õpib 8.

Ametikohti on kokku 36, neist 17 õpetaja ametikohta. Kokku töötab 17nel õpetaja ametikohal 26 õpetajat ja ühte ringijuhi ametikohta jagavad kolm ringijuhti. Kahel töötajal on tähtajaline leping ja kolmel võlaõiguslik leping.

Investeeringuid sel aastal ei ole planeeritud.

Kavas on klassimööbli uuendamine vähemalt ühes ruumis ja vähese sanitaarremondi teostamine.

Suuremateks ettevõtmisteks on projektide toel 10. klasside looduslaager, õppekäigud kõikidele klassidele (nii Järvamaal kui väljaspool). Lisaks toimub kevadel ball ja vilistlaste kokkutulek. Eelarvesse on planeeritud ka laulu- ja tantsupeo ettevalmistusprotsessi kulu.

Eelarves on arvestatud projektide omaosaluse suurenemisega (nt KIK, kultuurkapital, HITSA)

0921302 Osalus teiste omavalitsuste gümnaasiumide kuludes

2017. aasta eelarves on 60 000 eurot tegevuskulu teiste gümnaasiumide kulu katmiseks.

Väljaspool Türi valda omandab gümnaasiumiharidust kokku 57 õpilast, neist Paide linna koolides 35 õpilast ja Tallinna linna koolides 9 (EHIS seisuga 10.11.2016) (vt tabel 28).

09510 Noorte huviharidus ja huvitegevus- Türi Muusikakool

Türi Muusikakoolis on 2016/2017. õppeaastal 150 õpilast, kes õpivad pilliõpetusosakonna, üldosakonna, vaba õppekavaga osakonna ja eelkooli õppekavade järgi. Täiskasvanute osakonnas on 2 õpilast ja 4 (sh 3 täiskasvanut) ostavad tunde õppekava-välise õppe raames. Kooli on lõpetanud kokku 189 õpilast ja muusikat on edasi õppima läinud 42 (22%), mis on kõrge näitaja. 2017 kevadel lõpetab XXVII lend, mis on kooli ajaloo suurim - 18 õpilast. Töötajaid on kokku 22 ja kinnitatud ametikohti 18,6 (sh direktor 1,0; õppealajuhataja 0,5; sekretär 0,5; administraator 1,0; koristajad 1,5; majandusjuhataja 0,1; õpetajad 14,0).

Muusikakool on aktiivne konkurssidel osaleja nii Eestis, kui väljaspool ja sellest lähtuvalt on planeeritud eelarvesse vahendid osavõtuks rahvusvahelistest konkurssidest Lätis (Daugavpils, Riia) ning Rootsis (Stockholm). Aktiivse rahvusvahelise koolidevahelise koostöö raames planeeritakse osaleda Vilniuses lastekaitsepäevale pühendatud kontserdil koos Valgevene, Poola ja Läti muusikakoolidega, teha ühine kontsertreis koos Paide Muusikakooliga Läti Marupe Muusika- ja Kunstikooli, koos orkestriga TÜRİ sõita vastukülaskäigule Saksamaale, Stuttgarti Muusikakooli, osaleda Daugavpilsis toimival IV "Dirigentide paraadil" ja II rahvusvahelisel muusikafoorumil CON ANIMA Vilniuses.

2017-2018 saab veel küsida vahendeid pillide soetamiseks projektist "Igal lapsel oma pill" ja eelarvesse on planeeritud projekti omaosalus kahe tšello, ühe trompeti ning kabinetklaveri ostuks. Uue klaveri soetamine vana ja amortiseerunud pilli asemele on oluline investeering tulevikku. Projektikonkursi "Varaait" abiga loodame teha teise tänuväärse investeeringu kontsertakordioni soetamise näol. Kvaliteetsel tasemel pillipark on eelduseks heade tulemuste saavutamisel õppetöös.

Suurematest üritustest seisab ees C-Jam IV tšellistide suvekool ja plaanis on välja anda kooli viies CD, mille mängib sisse tšellokvartett. Kevadel võõrustame Libereci (Tšehhi) Muusika- ja Kunstikooli keelpilliorkestrit, kes tuleb Eestisse kontsertreisile.

09600 Õpilasliinid

Õpilasveo eriliinide kulu 2017. aasta eelarves kokku on 135 000 eurot, sellest vallavalitsuse eelarved 122 040 eurot ning Türi Halduse eelarves 12 960 eurot.

Türi vallavalitsuse all kajastatakse koolitranspordi korralduse ja kutsealase eelkoolituse läbiviimisega seotud kulu.

Türi vald tasub õpilaste tarnspordikulu kodukoha koolist Järvamaa Kutsehariduskeskusesse ja tagasi. Koolitus toimub õppeaasta kolmandal veerandil ajavahemikul jaanuar-märts. Koolitranspordi korralduse kulu tasub Türi vald Järvamaa Ühistranspordikeskusele (JÜTK) Järvamaa ühistranspordi liinide kasutamise eest õpilasveoks. Sellelt eelarverealt tasutakse ka kulud vallasisesse õpilastranspordi korraldamisele. Siit makstakse ka huvihariduse omandamisel

tehtud sõidukulu osalist hüvitamist kolm korda aastas.

Türi Halduse 2017.aasta eelarves on selleks ette nähtud 12 960 eurot. Sellest kaetakse Kabala-Oisu piirkonda teenindava õpilasveo bussi ja bussijuhi kulud. Samuti kaetakse sellelt realt Türi Halduse 2016. aastal soetatud bussi (mahtuniversaal Opel Vivaro) kulud, kuna bussi kasutavad eelkõige Türi valla koolid. Seni on olnud põhikasutajad Laupa ja Türi Põhikoolid. Samuti on avaldanud soovi bussi tulevikus kasutada Türi Toimetulekukool.

09601 Koolitoit

Rahandusministeeriumi täiendatud klassifikaatori järgi peab KOV eraldama kulutused koolitoidule. Koolide eelarvest tuuakse välja kulutused toitlustamiseks, sh kulu toiduainetele ning otsesed kulud toidu valmistamisele ja pakkumisele (sh personalikulud).

Selle tegevusala all on toitlustamise kulud Türi valla koolides – põhikoolides, ühisgümnaasiumis ja toimetulekukoolis. Kokku moodustavad toitlustamise kulud 279 166 eurot, sellest Türi Põhikool 50 000 ja riigipoolne rahastus 67 431, Laupa Põhikool 25 866 ja riigipoolne rahastus 15 288, Retla-Kabala Põhikool 37 510 ja riigipoolne rahastus 12 421, Türi Toimetulekukool 10 883 ja riigipoolne rahastus 1911 ning Türi Ühisgümnaasium 38 746 ja riigipoolne rahastus 19 110 eurot..

09602 Öömaja

Türi vallas on õpilaskodud Retla – Kabala Kooli ja Türi Toimetulekukooli juures. Öömajaga seotud kuludeks loetakse öömaja andmisega kaasnevaid personali-, ühiselamute- ja õpilaskodude ülalpidamiskulusid. Kokku kahe kooli peale moodustavad kulutused õpilaskodule 122 297 eurot, sellest Türi Toimetulekukool 57 465 ja Retla-Kabala Kool 64 832 eurot.

09800 Muu haridus, sh hariduse haldus

Tegevuskulu 2017. aasta eelarves kokku on 39 200 eurot. Selle summa sisse on arvestatud Türi Vallavolikogu määruse alusel makstavad õppetoetused, haridusteemalise infolehe väljaandmine Türi Rahvalehe kaasväljaandena, koolitusseminarid ja infopäevad valla haridusjuhtidele, haridustöötajate tunnustamine (üritus ja hariduspreemiad), kooliaasta alustamise ja lõpuaktustel osalemise, koolilõpetajate vastuvõtu kulu jms.

Samuti 10 000 eurot discgolfi väljaku tarbeks kaasava eelarve objektina.

6.9. Sotsiaalne kaitse

Tabel 29 Sotsiaalhoolekanne 2015 -2017

Tegevusala	Nimetus	2015 tegelik	2016 eelarve 31.12.2016	2016 eelarve esialgne täitmine seisuga 08.01.2017	2017 eelarve prognoos
10	SOTSIAALHOOLEKANNE	716 326,00	914 881,00	863 347,00	805 716,00
10120	Türi Päevakeskus	108 788,00	131 061,00	114 194,00	142 286,00
10121	Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse	103 558,00	113 168,00	113 770,00	61 887,00
10200	Eakate sotsiaalhoolekandeasutused	72 443,00	90 000,00	90 041,00	90 000,00
10201	Muu eakate sotsiaalne kaitse	61 238,00	60 420,00	58 862,00	67 085,00
10402	Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse	86 468,00	135 267,00	125 420,00	90 163,00
10500	Töötute sotsiaalne kaitse	1 240,00	3 000,00	397,00	7 200,00

10600	Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele	92 153,00	133 612,00	115 412,00	123 850,00
10701	Riiklik toimetulekutoetus	147 687,00	184 168,00	178 219,00	168 182,00
10702	Muu sotsiaalsete riskirühmade kaitse	20 584,00	38 000,00	40 870,00	29 000,00
10900	Muu sotsiaalne kaitse	22 167,00	26 185,00	26 162,00	26 063,00

Kohaliku omavalitsusüksuse ülesandeks on sotsiaalteenuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise korraldamine ning sotsiaaltoetuste määramine ja maksmine. Kohalik omavalitsusüksus võib määrata ja maksta täiendavaid sotsiaaltoetusi kohaliku omavalitsusüksuse eelarvest kohaliku omavalitsuse volikogu kehtestatud tingimustel ja korras. Riigieelarvest eraldatakse valla- ja linnaelarvetele vahendid üksi elavatele isikutele ja perekondadele puuduse korral sotsiaaltoetuste maksmiseks lähtuvalt Riigikogu kehtestatud toimetulekupiirist ja sotsiaalhoolekande seadusega kehtestatud toimetulekutoetuse maksmise tingimustest. Vahendite ülejäägi korral võib valla- või linnavalitsus maksta abivajavatele isikutele toimetuleku soodustamiseks sotsiaaltoetusi või osutada sotsiaalteenuseid kohaliku omavalitsuse kehtestatud tingimustel ja korras.

Türi Vallavolikogu 24. märtsi 2016 määrusega nr 4 „Sotsiaalhoolekandelise abi andmise kord“ sätestatakse Türi valla eelarvesse sotsiaaltoetuste maksmiseks planeeritud rahaliste vahendite kasutamise alused ning sotsiaaltoetuste taotlemise ja maksmise kord. Määruses sätestatud alustel ja korras kasutatakse ka riigieelarvest Türi valla eelarvesse sotsiaaltoetuste maksmiseks eraldatud vahendite ülejääki. Riigieelarvest Türi valla eelarvesse sotsiaaltoetuste maksmiseks eraldatud vahendite ülejäägi arvelt ei maksta sünnitoetust, kooli alustamise toetust, matusetootust ja eakate sünnipäevatoetust.

Määruse alusel makstavate sotsiaaltoetuste eesmärk on toetada ja soodustada isiku või tema perekonna toimetulekut või kompenseerida taotlejale osutatud ravi- või sotsiaalteenuste kulu. Toetust võib taotleda füüsiline isik, kelle elukoht Eesti rahvastikuregistri andmetel on Türi vallas, samuti isik, kelle elukoht Eesti rahvastikuregistri andmetel ei ole Türi vallas, kuid kes tegelikult viibib või elab alaliselt Türi valla haldusterritooriumil ning kellele vastavalt sotsiaalhoolekande seadusele tuleb osutada vältimatut sotsiaalabi.

Toetust taotlema õigustatud isik loetakse toimetulekuraskustesse sattunuks, kui tema perekonnale jääb pärast perekonna kõigist sissetulekutest (palk, riiklikud pensionid ja toetused, elatisraha jms) sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud põhjendatud eluasemekulu mahaarvamist kuus kasutada summa, mis on alla kahekordset riiklikku kehtivat toimetulekupiiri.

Määrusega sätestatakse sünnitoetuse, kooli alustamise toetuse, eakate sünnipäevatoetuse, matusetootuse, toetuse ravimikulu hüvitamiseks ja abivahendi soetamiseks, toetuse riiklike dokumentide vormistamiseks, toetuse laste toitlustamiseks, toetuse psühholoogilise nõustamisteenuse osutamiseks, toetuse raske majandusliku olukorra puhul, toetuse vältimatuks sotsiaalabiks, toetuse raske ja sügava puudega isiku hooldajale planeeritud vahendite kasutamise alused, taotlemise ja maksmise korra.

10120 Puuetega inimeste hoolekandeteenused

1012001 Türi Päevakeskus

Türi Päevakeskus on Türi valla munitsipaalasutusena tegutsev päevane hoolekandeadustus, mille ülesandeks on vaimse puudega või psüühiliste erivajadustega inimeste ettevalmistamine lihtsamate tööde tegemiseks. Türi Päevakeskuses pakutakse klientidele igapäevaelu- ja toetatud elamise teenust. Türi Päevakeskuse igapäevaelu toetamise teenusel on 2016. a 36 klienti ja toetatud elamise teenusel 17 klienti. 2017. a soovime jätkata teenuse osutamist vähemalt sama

suurele klientide arvule või suurendada klientide arvu vastavalt Sotsiaalkindlustusameti suunamisotsustele.

Türi Päevakeskuses töötab 2016. a seitse tegevusjuhendajat (5,5 ametikohta), üks tegevusjuhendaja abi (0,5 ametikohta), sekretär (0,25 ametikohta), juhataja (1,0 ametikohta), kokku 7,25 ametikohta.

2017. a on plaanis suurendada tegevusjuhendaja ametikohta 1,0 ametikohani seoses vajadusega pakkuda klientidele kvaliteetsemat teenust.

2017. a plaanime tõsta töötasusid 5%, et motiveerida töötajaid töötama raskete klientidega. Päevakeskuse personal on olnud stabiilne ja väheliikuv.

2017. a plaanime jätkata aktiivselt osalemist EO Eesti Ühenduse korraldatavatel üritustel ja koosolekutel ning korraldame ühisüritusi teiste päevakeskustega.

2017. a on plaanis päevakeskuse hoonel vahetada aknad ja välisüksed. Vaja oleks renoveerida päevakeskuse siseruumid, et muuta töökeskkond kaasaegsemaks ja kliendisõbralikumaks. Nõudlus igapäevaelu toetamise teenusele on järjest kasvav, praegused võimalused jäävad vajadustele alla.

10121 Muu puuetega inimeste sotsiaalne kaitse

Tegevusalal kokku vahendeid 61 887, sellest valla poolne rahastus 45 000 eurot.

Antud eelarveraal kajastatakse sotsiaalse kaitse pakkumist rahaliste ja mitterahaliste toetustena inimestele, kes on täielikult või osaliselt võimetud olema hõivatud majandustegevusega või elama normaalset elu füüsiliste või vaimsete puuete tõttu, mis on alalised või pikaajalised; taoliste sotsiaalse kaitse kavade haldamist, käitamist ja toetamist; rahalisi toetusi inimestele, kellel on puue, mis kahjustab töövõimet, hooldustoetused, toetused puuetega inimestele, kes teevad nendele kohandatud tööd või läbivad nendele kohandatud kutsekoolitust, muud perioodilised ja ühekordsed maksed puuetega inimestele sotsiaalse kaitse eesmärgil; puuetega inimestele osutatavat abi igapäevastes ülesannetes (kodune abi, transpordivõimalused jne), toetus puudega inimese hooldajale, kutse- ja muu koolitus, edendamaks puuetega inimeste kutsealast ja sotsiaalset rehabilitatsiooni, mitmesugused teenused ja kaubad puuetega inimestele, võimaldamaks neil osa võtta vabaaja- ja kultuuritegevustest, reisida, osaleda ühiskondlikus elus.

Lisaks eelpool nimetatud kulule kaetakse antud eelarvereaal riigi poolt eraldatud vahenditest raske ja sügava puudega laste hooldajatele hooldajatoetust ning rahalist ja mitterahalist toetust puuetega inimeste sotsiaalse kaitsega tegelevatele juriidilistele isikutele.

Riigipoolne rahastus 16 887 sotsiaalhoolekandete ning –teenuste osutamiseks.

10200 Eakate sotsiaalhoolekandete asutused

Eakate sotsiaalhoolekandeteasutustega seotud tegevuskulu on 2017. aasta eelarves kokku 90 000 eurot, mis võimaldab eeldatavalt 30-35 Türi valla eakal vallakodanikul hooldusteenust vallapoolse osalusega hoolduskulude katmisel hoolekandeteasutustes (SA Koeru Hooldekeskus, AS Käru Hooldusravi Keskus, SA Lõhavere Ravi- ja Hooldekeskus, MTÜ Elupuu hallatav Kehtna Hooldekodu, Lokuta Ühiskodus, Kalbu Sotsiaalmaja, Kuuda Hooldekodu OÜ, OÜ HÄCKE Kohtla-Järve Hooldekodu ja Paide Pansionaat, MTÜ Vahtra Hooldemaja Aa Hooldekodu, MTÜ Piigaste Pansionaat, Mulgi Häärber OÜ, SA Peipsiveere Hooldusravikeskus, Kagutuul OÜ Ristipalo Pansionaat, Jõgeva sotsiaalkeskus „Elukaar”, Kaiu Hooldekodu, Väätsa Eakate Kodu ning vajadusel ka mujal).

10201 Muu eakate sotsiaalne kaitse

Tegevuskulu 2017. aasta eelarves on kokku 67 085 eurot. Antud eelarveraal kajastatakse sotsiaalse kaitse pakkumist mitterahaliste toetustena vanadusega seotud riskide vastu (ebapiisav sissetulek, sõltumatuse puudumine igapäevaste ülesannete täitmisel, piiratud osavõtt sotsiaalsest ja ühiskondlikust elust jne); taoliste sotsiaalse kaitse kavade haldamist, käitamist ja toetamist; ja eakatele osutatav abi igapäevastes ülesannetes (kodune abi, transpordivõimalused jne), toetused eaka inimese hooldajale, mitmesugused teenused ja kaubad eakatele, võimaldamaks neil osa võtta vabaaja- ja kultuuritegevustest, reisida, osaleda ühiskondlikus elus.

10402 Muu perekondade ja laste sotsiaalne kaitse

Tegevusalal vahendeid kokku 90 163, sellest vallapoolne eraldis 58 600 eurot, millest toetatakse Türi Nõustamiskeskuse tegevuse jätkamist ning makstakse ka sünnitoetust ja kooli alustamise toetust.

Riigipoolne toetus on vajaduspõhise peretoetuse maksmiseks.

Sünnitoetus

Sünnitoetust makstakse kahes osas lapse ühele vanemale lapse sünni puhul ja lapse aastaseks saamisel, kui ühe vanema ja lapse elukoht Eesti rahvastikuregistri andmetel on Türi vallas. Kui vanem ei täida perekonnaseadusest tulenevaid kohustusi, makstakse sünnitoetus lapse eestkostjale või Türi Vallavalitsuse kui ametiasutuse lastekaitsespetsialisti ettepanekul lapse tegelikule hooldajale. Sünnitoetuse ühe osa suurus on 350 eurot lapse kohta.

Kooli alustamise toetus

Kooli alustamise toetust makstakse lapse ühele vanemale, kui lapse ja lapse ühe vanema elukoht Eesti rahvastikuregistri andmetel on Türi vallas ja laps alustab põhihariduse omandamist.

Kui vanem ei täida perekonnaseadusest tulenevaid kohustusi, makstakse kooli alustamise toetust lapse eestkostjale või ametiasutuse lastekaitsespetsialisti ettepanekul lapse tegelikule hooldajale.

Kooli alustamise toetust makstakse 100 eurot lapse kohta.

Kooli alustamise toetust võib vanem taotleda lapse kohta ainult ühel korral, s.o lapse põhihariduse omandamise alustamisel.

Riigipoolseid eraldisi hetkel arvestatud ei ole.

10500 Töötute sotsiaalne kaitse

Kulu on kokku 7200 eurot. Siit kaetakse töötute aktiveerimiseks mõeldud projektide tegevusega seotud kulu (omaosalus).

10600 Eluasemeteenused sotsiaalsetele riskirühmadele

Vahendeid kokku 123 850 eurot. Türi valla 2017. aasta eelarves kajastatakse sellel real Särevere sotsiaalmaja-Mäe tn 6, Türi sotsiaalmajade -Mehaanika tn 1 ja 3, Viljandi tn 19 ja 30, Kabala sotsiaalmaja-Pargi tn 1 ja sotsiaalmaja- Tallinna tn 33 kulud. Kulud jagunevad Türi Halduse ja Türi Vallavalitsuse vahel.

10701 Riiklik toimetulekutoetus

Riigipoolne toetus, mida on meile eraldatud 03.01.2017 seisuga 168 182 eurot.

10702 Muu sotsiaalsete riskirühmade kaitse

Kulu kokku on 29 000 eurot. Antud eelarveraal kajastatakse sotsiaalse kaitse pakkumist rahaliste ja mitterahaliste toetustena inimestele, kes on sotsiaalselt tõrjutud või kellel on risk saada sotsiaalselt tõrjutuks (nagu isikud, kes on vaesed, madala sissetulekuga, immigrandid,

pagulased, alkoholi ja muude ainete kuritarvitajad, kriminaalse vägivalda ohvrid jne); taoliste sotsiaalse kaitse kavade haldamist, käitamist ja toetamist; rahalisi toetusi vaestele ja kaitsetutele inimestele, leevendamaks vaesust ja olema abiks rasketes olukordades; alkoholi ja muude ainete kuritarvitajate taastusravi, teenused ja kaubad kaitsetute inimeste abistamiseks nagu nõustamine, aitamine igapäevastes ülesannetes, toit, riided, kütus jne. Sellel tegevusalal kajastatakse samuti Türi valla makstav eakate sünnipäevatoetus ja matusetootus.

Eakate sünnipäevatoetus

Eakate sünnipäevatoetust makstakse isikule tema 80nda ja 85nda sünnipäeva puhul ning alates 90ndast eluaastast iga sünnipäeva puhul. Toetuse suurus on 50 eurot.

Matusetootus

Türi vallas elanud kodaniku surma korral makstakse matusetootust 150 eurot matuse korraldajale surmatõendi esitamise alusel.

10900 Muu sotsiaalne kaitse, sh sotsiaalse kaitse haldus

Tegevuskulu kokku on 26 063 eurot. Antud eelarveraal kajastatakse sotsiaalse kaitse laste tegevuste haldamist, käitamist ja toetamist nagu üldise sotsiaalse kaitse poliitika, plaanide, programmide ja eelarve formuleerimine, haldamine, koordineerimine ja monitooring; sotsiaalse kaitse pakkumiseks vajalike õigusaktide ja standardite ettevalmistamist ja jõustamist; sotsiaalse kaitse alase informatsiooni, tehnilise dokumentatsiooni ja statistika tootmist ja levitamist. Siia kuuluvad sotsiaalse kaitse pakkumine rahaliste ja mitterahaliste toetustena tulekahju, üleujutuse, maavärina ja muude rahuaja õnnetuste ohvritele, toidu, varustuse ja muu hädaolukorra varustuse ostmise ja ladustamine kasutamiseks rahuaja õnnetuste puhul, sotsiaalse kaitse alased teenused, mis ei ole klassifitseeritavad eelpool. Türi valla 2017. aasta eelarves kaetakse antud eelarvereaal sotsiaalteenuste osutamise seotud invabussi soetamise kulu ja transpordikulu (invabussi, Türi, Oisu ja Kabala piirkonna sotsiaaltöötajate kasutuses olevate sõidukite ning vallasisese bussiliini käigus hoidmisega seotud kulu), sotsiaalhooldajate kasutuses olevate mobiiltelefonide kulu, ürituste korraldamisega seotud kulu ning muu sotsiaalse kaitse osutamise seotud kulu (sealhulgas matuste korraldamise seotud kulu). Vallasisene buss jääb sõitma liinil Türi- Türi-Alliku- Lokuta- Telliskivi- Särevere- Kõrgessaare kalmistu- Saunametsa kalmistu- Türi, talveperioodil ühel päeval nädalas (neljapäeval), suveperioodil kahel päeval nädalas (neljapäeval ja laupäeval) läbides marsruudi päevas kahel korral. Sotsiaaltransporditeenust osutatakse puuetega ja vähekindlustatud isikutele. Sotsiaaltransporditeenus on õigustatud kasutajatele Türi valla territooriumil tasuta. Sotsiaaltransporditeenuse eest, mis tellitakse väljapoole Türi valla territooriumi tasub tellija omaosalusena Türi Vallavalitsuse poolt kehtestatud tariifi alusel kogu tellitud marsruudi ulatuses. Sotsiaaltransporditeenust kasutama õigustatud isikud tasuvad hetkel 0,20 eurot kilomeetri kohta ning puuetega inimeste sotsiaalhoolekandega vabatahtlikult tegelevad juriidilised isikud 0,70 eurot kilomeetri kohta.

7. Finantsnäitajad

Tabel 30 Finantsnäitajad 2016-2017

Finantsnäitajad	2016 eelarve	2017 eelarve
Põhitegevuse tulu kokku	9 994 789	10 476 683
Põhitegevuse kulud kokku	9 809 659	10 135 214
Põhitegevuse tulem	185 130	341 469
Investeeringustegevus	-1 793 364	-2 025 887
Eelarve tulem	-1 608 234	-1 684 418

Finantseerimistegevus	974 340	1 490 925
Eelarve tasakaal	0	0
Likviidsete varade muutus	-633 894	-193 493

7.1. Põhitegevuse tulem

Põhitegevuse tulem on 341 469 eurot.

7.2. Eelarve tasakaal

Eelarve on tasakaalus.

7.3. Netovõlakoormuse arvutused

Tabel 31 Netovõlakoormuse arvutused 2015-2017

	2015 tegelik täitmine	2016 esialgne täitmine	2017 eelarve
võetud laenud	421 991,00	618 694,00	1 866 535,00
tagasimaksud	267 013,36	396 993,00	375 610,00
võlakohustused kokku	2 505 473,64	2 727 174,64	4 218 099,64
likviidsed varad	-823 884,01	-1 176 980,00	-450 000,00
Kokku netovõlakoormus	1 681 589,63	1 550 194,64	3 768 099,64
Põhitegevuse tulud	8 674 287,00	10 208 673,00	10 476 683,00
Kokku netovõlakoormus (%)	19,39	15,19	35,97
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	5 204 572,20	6 125 203,80	6 286 009,80
Netovõlakoormuse ülemmäär %	60,00	60,00	60,00
Vaba netovõlakoormus	3 522 982,57	3 398 029,16	2 067 910,16

8. Võrdlus eelarvestrateegiaga

Tabel 32 Võrdlus eelarvestrateegiaga

		eelarve 2017	strateegia 2017-2020	võrdlus
PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU		10 476 683	9 637 100	-839 583
<i>Maksutulud</i>		<i>6 131 500</i>	<i>5 760 000</i>	<i>-371 500</i>
	Füüsilise isiku tulumaks	5 790 000	5 420 000	-370 000
	Maamaks	341 500	340 000	-1 500
<i>Tulud kaupade ja teenuste müügist</i>		<i>848 027</i>	<i>810 000</i>	<i>-38 027</i>
<i>Saadavad toetused tegevuskuludeks</i>		<i>3 452 156</i>	<i>3 027 100</i>	<i>-425 056</i>
	Tasandusfond	1 086 000	710 000	-376 000
	Toetusfond	2 320 156	2 267 000	-53 156
	Muud saadud toetused tegevuskuludeks	46 000	50 100	4 100
<i>Muud tegevustulud</i>		<i>45 000</i>	<i>40 000</i>	<i>-5 000</i>
PÕHITEGEVUSE KULUD KOKKU		-10 135 214	-9 406 727	728 487
<i>Antavad toetused tegevuskuludeks</i>		<i>-1 005 264</i>	<i>-905 000</i>	<i>100 264</i>

<i>Muud tegevuskulud</i>		-9 129 950	-8 501 727	628 223
PÕHITEGEVUSE TULEM		341 469	230 373	-111 096
INVESTEERIMISTEGEVUS KOKKU		-2 025 887	-2 189 532	-163 645
	Põhivara müük (+)	10 000	10 000	0
	Põhivara soetus (-)	-1 941 855	-3 255 000	-1 313 145
	Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine(+)	0	1 175 000	1 175 000
	Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine(-)	-25 000	-60 000	-35 000
	Osaluste soetus (-)	-20 032	-20 032	0
	Finantstulud (+)	1 000	500	-500
	Finantskulud (-)	-50 000	-40 000	10 000
EELARVE TULEM (ÜLEJÄÄK (+) / PUUDUJÄÄK (-))		-1 684 418	-1 959 159	-274 741
FINANTSEERIMISTEGEVUS		1 490 925	1 699 390	208 465
	Kohustuste võtmine (+)	1 866 535	2 075 000	208 465
	Kohustuste tasumine (-)	-375 610	-375 610	0
LIKVIIDSETE VARADE MUUTUS (+ suurenemine, - vähenemine)		-193 493	-259 769	-66 276
PÕHITEGEVUSE KULUDE JA INVESTEERIMISTEGEVUSE VÄLJAMINEKUTE JAOTUS TEGEVUSALADE JÄRGI		12 172 101	12 781 759	609 658
<i>Üldised valitsussektori teenused</i>		<i>1 482 613</i>	<i>985 727</i>	<i>-496 886</i>
<i>Avalik kord ja julgeolek</i>		<i>27 200</i>	<i>25 000</i>	<i>-2 200</i>
<i>Majandus</i>		<i>533 562</i>	<i>1 375 000</i>	<i>841 438</i>
<i>Keskkonnakaitse</i>		<i>510 264</i>	<i>340 000</i>	<i>-170 264</i>
<i>Elamu- ja kommunaalmajandus</i>		<i>536 228</i>	<i>890 000</i>	<i>353 772</i>
<i>Tervishoid</i>		<i>198 604</i>	<i>805 032</i>	<i>606 428</i>
<i>Vabaalg, kultuur ja religioon</i>		<i>2 251 269</i>	<i>2 385 000</i>	<i>133 731</i>
<i>Haridus</i>		<i>5 826 645</i>	<i>5 216 917</i>	<i>-609 728</i>
<i>Sotsiaalne kaitse</i>		<i>805 716</i>	<i>759 083</i>	<i>-46 633</i>

Võrreldes eelarvestrateegiat, mille volikogu võttis vastu 2016. aasta juunikuus ja eelarvet 2017 võib märgata numbrites olulisi erinevusi.

Tulude poolel on suurendatud üksikisiku tulumaksu – eelarvestrateegiat tehes lähtuti eelarvest ning suurendati eelarvet 2%. Eelarvet tehes lähtuti aga tegelikust laekumisest ning võeti arvesse ka eelmiste aastate laekumise kasvud ning eelarvet suurendati 4%. Erinevus 370 000 eurot.

Tuludes veel suurem erinevus tasandusfondis, kus arvestatud ühinemistoetusega, mida eelarvestrateegia ajal ei olnud arvestatud. Toetusfondis oli arvestatud, et Türi Toimetulekukool antakse üle Haridus-ja teadusministeeriumile. Hetkel seda eelarve koostamisel arvesse võetud enam ei ole.

Kulude ja investeeringute juures mängivad suurt rolli investeeringud – suurimad Türi Tervisekeskuse, Türi Põhikooli ja Türi võimla ehitused – eelarvestrateegiat tehes olid võimla ja tervisekeskuse ehitused 2017. aastal valmis, kuid hetkel tundub, et kõikide ehituste

valmimisaeg nihkub 2018. aastasse.

Samuti ei olnud eelarve strateegia koostamise hetkel teada, et ühinemistoetust saame (sellest valitsussektori suurenemine) ning reservfondi on suurendatud tavaliselt 100 000 eurolt 180 000 euroni (sellest 100 000 on juhuks, kui tulumaksu peaks alalaekuma).

Ka ei olnud teada, et Rahandusministeerium muudab tegevusalasid – loodud uus tegevusala keskkonnakaitse alla, kuhu on paigutatud rahalisi vahendeid nii majanduse kui ka elamu- ja kommunaal valdkonna alt.

Haridusvaldkonnas oli eelarvestrateegias arvestatud Türi Toimetulekukooli üleminekuga, kuid eelarves sellega enam arvestatud ei ole.

9. Lisad

9.1. Tabel 33 Türi valla hallatavate asutuste eelarved 2017

ASUTUS	omatulu	valla eelarvest*	riigi eraldis**	KOKKU
Türi Lasteaed	160 530,00	1 000 910,00		1 161 440,00
Türi Põhikool	4 200,00	640 337,00	996 316,00	1 640 853,00
Retla-Kabala Kool, lasteaed	21 678,00	255 180,00		276 858,00
Retla-Kabala Kool, kool	2 809,00	369 024,00	306 278,00	678 111,00
Laupa Põhikool	5 850,00	357 170,00	140 993,00	504 013,00
Türi Toimetulekukool	3 000,00	118 635,00	126 557,00	248 192,00
Türi Ühisgümnaasium	10 700,00	286 540,00	329 071,00	626 311,00
Türi Raamatukogu	1 000,00	164 925,00		165 925,00
Türi Kultuurikeskus	40 600,00	311 294,00		351 894,00
Türi Muuseum	6 900,00	39 401,00		46 301,00
Türi Noortekeskus	2 900,00	112 722,00		115 622,00
Türi Muusikakool	28 460,00	256 007,00		284 467,00
Türi Päevakeskus	70 776,00	71 510,00	70 776,00	142 286,00
Türi Kommunaalasutus	82 700,00	-78 541,00		4 159,00
Türi Haldus	154 634,00	1 005 667,00	250 000,00	1 410 301,00
KOKKU	596 737,00	4 910 781,00	2 219 991,00	7 656 733,00

9.2. Tabel 34 Türi valla hallatavate asutuste 2017. aasta eelarve jaotus majandusliku sisu järgi

ASUTUS	personali kulud	Majandamis-kulud	investeering	KULUD KOKKU
Retla-Kabala Kool, lasteaed	215 020,00	54 838,00	7 000,00	276 858,00
Türi Lasteaed	906 400,00	220 040,00	35 000,00	1 161 440,00
Türi Põhikool haridus	1 266 299,00	257 123,00		1 523 422,00
Retla-Kabala Kool, kool, haridus	448 714,00	106 634,00	8 000,00	563 348,00
Laupa Põhikool haridus	398 227,00	64 632,00		462 859,00
Türi Ühisgümnaasium haridus	458 633,00	109 822,00		568 455,00
Türi Toimetulekukool haridus	156 972,00	20 961,00		177 933,00
Türi Raamatukogu	108 425,00	57 500,00		165 925,00
Türi Kultuurikeskus	174 834,00	177 060,00		351 894,00
Türi Muuseum	28 641,00	17 660,00		46 301,00
Türi Noortekeskus	66 304,00	49 318,00		115 622,00
Türi Muusikakool	234 943,00	49 524,00		284 467,00
Türi Päevakeskus vald	19 180,00	22 330,00	30 000,00	71 510,00
Türi Kommunaalasutus	3 679,00	480,00		4 159,00
Türi Haldus kõik tegevusalad	261 952,00	727 349,00	421 000,00	1 410 301,00
KOKKU	4 748 223,00	1 935 271,00	501 000,00	7 184 494,00

9.3. Tabel 35 Türi valla kohustuste tagasimaksud 2017. aastal

Laen**	lõpptähtaeg	laenu tagasimaksud 2016		marginaal
		põhiosa	intress*	
SEB 2009002966	25.01.2018	94 925,04	1 000,00	1,0%+ 6 kuu euribor
SEB 2011036797	02.01.2017	1 100,40	0,12	1,13%+ 6 kuu euribor
SEB 2012032279	31.01.2024	33 135,84	2 500,00	1,0% + 6 kuu euribor
KIK	27.08.2029	85 474,00	15 000,00	1,0% + 6 kuu euribor
DANSKE	31.07.2021	71 428,56	3 000,00	0,9%+ 6 kuu euribor
DANSKE	1.12.2024	48 871,08	3 000,00	0,8%+6 kuu euribor
DANSKE	31.12.2026	41 307,75	5 160,00	0,9%+ 6 kuu euribor
kapitaaliliisitud	15.09.2017	6 256,16	400	
KOKKU		382 498,83	29 297,05	

* hetkel kehtivate lepingutega

9.4. Tabel 36 Tulumaksu laekumine kuude kaupa 2011 – 2016 aastatel

kuud	2011	2012	2013	2014	2015	2016
jaanuar	375 701	387 918	418 438	460 868	470 199	513 885
veebuar	294 587	329 042	360 511	356 339	362 376	404 379
märts	334 184	373 972	381 727	414 840	443 683	418 914
aprill	335 783	333 029	364 282	389 085	409 247	440 681
mai	330 128	342 159	374 374	391 031	429 382	448 941
juuni	344 729	365 853	401 798	414 532	438 471	482 432
juuli	397 563	425 529	450 769	483 323	484 333	532 847
august	359 052	361 814	386 278	406 520	439 416	459 881
september	337 251	335 769	386 429	397 110	425 349	446 098
oktoober	360 059	377 868	393 712	419 972	453 252	464 018
november	342 008	349 349	403 541	420189	453 803	461 094
detsember	356 149	381 758	406 601	437050	455 407	478 126
laekumine kokku	4 167 194	4 364 060	4 728 460	4 990 859	5 264 918	5 551 296

9.5. Tabel 37 Maamaksu laekumine kuude kaupa 2011 – 2016 aastatel

kuud	2011 aasta	2012 aasta	2013 aasta	2014 aasta	2015 aasta	2016
jaanuar	769	916	623	2 153	317	394
veebuar	1 197	2 658	957	659	91	396
märts	1 283	1 174	0	314	236	470
aprill	218 837	219 530	155 454	156 095	194 853	154 057
mai	3 901	4 173	4 620	3 626	4 450	41 212
juuni	3 624	2 568	38 638	38 730	836	3 449
juuli	662	1 688	838	875	375	3 589

august	953	183	1 030	267	539	3 566
september	532	694	351	0	3	3 566
oktoober	136 174	135 963	138 811	133 164	139 264	124 000
november	3 221	2 710	966	1 162	794	3 566
detsember	2 433	940	928	2 569	339	3 566
laekumine kokku	373 586	373 197	343 216	339 614	342 097	341 831

9.6. Tabel 38 Asutuste omatulu plaan 2017. aastal

Valla hallatav asutus	omatulu plaan 2017	320	322020	322040	3220	3221	3224	3225	3229	3230	3233	3238	KOKKU
Türi Vallavalitsus	251 290,00	8 500,00			170 000,00	5 760,00	25 200,00	5 000,00	23 448,00	8 200,00	4 782,00	400,00	251 290,00
Türi Lasteaed	160 530,00		91 330	69 200	160 530,00								160 530,00
Laupa Põhikool	5 850,00				5 700,00						150,00		5 850,00
Retla-Kabala Kool	24 487,00		14 340	10 012	24 352,00						135,00		24 487,00
Türi Põhikool	4 200,00										4 200,00		4 200,00
Türi Ühisgümnaasium	10 700,00				9 000,00						1 700,00		10 700,00
Türi Toimetulekukool	3 000,00				3 000,00								3 000,00
Türi Muusikakool	28 460,00				28 460,00								28 460,00
Türi Noortekeskus	2 900,00					300,00					2 600,00		2 900,00
Türi Raamatukogu	1 000,00					1 000,00							1 000,00
Türi Kultuurikeskus	40 600,00					11 300,00					29 300,00		40 600,00
Türi Muuseum	6 900,00					2 500,00					4 400,00		6 900,00
Türi Päevakeskus	70 776,00						70 776,00						70 776,00
Türi Kommunaalasutus	82 700,00							200,00			82 500,00		82 700,00
Türi Haldus	154 634,00							140 000,00			14 634,00		154 634,00
TULUD KOKKU	848 027,00	8 500,00	105 670,00	79 212,00	401 042,00	20 860,00	95 976,00	145 200,00	23 448,00	8 200,00	144 401,00	400,00	848 027,00

